

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC

Fərdi maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Fərdi maliyyə hesabatları

Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Fərdi mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Fərdi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Fərdi pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Fərdi maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	6
2. Hesabatların tərtibatının əsası.....	6
3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı	7
4. Mühüm uçot mühakimələri və ehtimalları	13
5. Seqmentlər üzrə hesabatların hazırlanması	14
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	16
7. Mərkəzi banklarda məcburi nağd pul qalıqları	16
8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	16
9. İnvestisiya qiymətli kağızları	17
10. Müştərilərə verilmiş kreditlər	17
11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	24
12. Digər aktivlər və öhdəliklər	26
13. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	27
14. Müştəri hesabları	27
15. Digər borc öhdəlikləri.....	28
16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları	28
17. Vergilər	29
18. Kapital	29
19. "Aqrarkredit" QSC ilə hesablaşmalar	30
20. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	31
21. Kredit zərəri üzrə xərc və digər dəyərsizləşmə	34
22. Haqq və komissiya gəliri və xərci.....	35
23. Əməliyyat xərcləri	36
24. Risklərin idarə edilməsi.....	36
25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	50
26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar.....	51
27. Kapital adekvatlığı	53

Müstəqil auditorun hesabatı

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin
Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin (“Bank”) 31 dekabr 2024-cü il tarixinə fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə fərdi mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, fərdi kapitalda dəyişikliklər və fərdi pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri haqqında məlumat da daxil olmaqla fərdi maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan fərdi maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən fərdi maliyyə hesabatları 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bankın fərdi maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə fərdi maliyyə nəticələrini və fərdi pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın “Fərdi maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları daxil olmaqla) (“MBESS Məcəlləsi”) uyğun olaraq biz Bankdan müstəqillik və MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit dəlili auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün fərdi maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər fərdi maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditi kontekstində və bu hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman ümumi şəkildə nəzərdən keçirilmişdir. Sözügedən məsələlərə dair biz ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələnin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Hesabatımızın "Fərdi maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit fərdi maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələnin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən fərdi maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri	Tərəfimizdən aparılan audit zamanı əsas audit məsələləri hansı şəkildə nəzərdən keçirilmişdir
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat	
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatın və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyatın Bankın maliyyə vəziyyəti üçün əhəmiyyətini, 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS ("9 sayılı MHBS") əsasında gözlənilən kredit zərərlərinin ("GKZ") qiymətləndirilməsi ilə bağlı çətinlikləri və mühakimələri nəzərə alaraq, biz bu sahəni əsas audit məsələsi hesab etdik. Bank defolt ehtimalını, proqnozlaşdırılan defolt riskini və defolt halında yaranan riski müəyyən etmək üçün keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilə bilən məlumatları, cari iqtisadi vəziyyəti və mövcud proqnoz məlumatlarını nəzərdən keçirməklə əhəmiyyətli mühakimələr və qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. Maliyyə aktivləri üzrə fərdi şəkildə GKZ-nin hesablanması borcalanların cari və proqnozlaşdırılan maliyyə göstəriciləri və girovun dəyəri nəzərə alınmaqla qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin ssenari təhlilinin aparılmasını tələb edir. Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat haqqında məlumat fərdi maliyyə hesabatlarına dair 4-cü "Mühüm mühasibat uçuşu mühakimələri və ehtimalları", 10-cu "Müştərilərə verilmiş kreditlər", 20-ci "Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər" və 24-cü "Risklərin idarə edilməsi" adlı qeydlərə daxil edilmişdir.	Audit prosedurlarımıza, digərləri ilə yanaşı, aşağıdakı daxildir: ▶ Bankın müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyatı hesablamaq üçün 9 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq işləyib hazırladığı gözlənilən kredit zərəri metodologiyasını qiymətləndirdik; ▶ Bankın defolt tərifinin və kredit riskində əhəmiyyətli artım meyarlarının uyğunluğunu, habelə onların metodologiyaya uyğun olaraq tətbiqinin ardıcılığını nəzərdən keçirdik; ▶ Müvafiq statistika modellərini, əsas giriş məlumatlarını və fərziyyələri, eləcə də GKZ-nin məcmu əsasda hesablanması zamanı proqnoz məlumatlarının daxil edilməsini qiymətləndirdik; ▶ Girovun potensial satışından əldə edilə bilən pul vəsaitləri də daxil olmaqla fərdi əhəmiyyətli kreditlərdən gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə təhlil etdik. Bankın daxili və xarici qiymətləndiricilərinin hesabatlarını və girovun ədalətli dəyərində dair mövcud bazar məlumatlarını nəzərdən keçirdik; ▶ Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat ilə bağlı fərdi maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə açıqlanan məlumatları qiymətləndirdik.

Fərdi maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik fərdi maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Fərdi maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Bankı ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Fərdi maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə fərdi maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu şəkildə istifadəçilərin hazırkı fərdi maliyyə hesabatlarının əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Fərdi maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Bankın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.



**Building a better
working world**

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda fərdi maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Çıxardığımız nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla fərdi maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də fərdi maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Audit komitəsinin nəzərinə çatdırırıq.

Bundan əlavə biz Audit komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün fərdi maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən audit üzrə məsuliyyətli partnyor Azər Babayevdir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

9 Aprel 2025

Bakı, Azərbaycan

Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr tarixinə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2024	2023
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	1,898,656	2,542,288
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	7	1,706,630	1,823,366
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	53,109	1,571,081
İnvestisiya qiymətli kağızları	9	3,332,619	2,006,987
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10	6,124,739	4,859,139
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	19	228,932	294,902
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	11	239,543	220,462
Cari mənfəət vergisi aktivləri		948	-
Törəmə müəssisələrə investisiya	1	114,714	113,464
Digər aktivlər	12	123,574	189,849
Cəmi aktivlər		13,823,464	13,621,538
Öhdəliklər			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	13	464,603	480,912
Müştəri hesabları	14	10,531,216	10,157,257
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	19	54,304	61,950
Digər borc öhdəlikləri	15	234,909	214,519
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	100,368	496,968
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		-	104
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	17	62,515	47,958
Digər öhdəliklər	12	187,255	187,843
Cəmi öhdəliklər		11,635,170	11,647,511
Kapital			
Səhm kapitalı	18	1,281,271	1,225,648
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	18	40,238	37,585
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir		68,762	51,260
Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlar		798,023	659,534
Cəmi kapital		2,188,294	1,974,027
Cəmi öhdəliklər və kapital		13,823,464	13,621,538

Fərdi maliyyə hesabatlarını İdarə Heyətinin adından imzalayan və buraxılış üçün təsdiqləyən şəxslər:



Cənab Abbas İbrahimov
İdarə Heyətinin Sədri

09 aprel 2025-ci il
Bakı, Azərbaycan




Cənab Nəbi Əliyev
İdarə Heyəti Sədrinin müavini,
Baş maliyyə inzibatçısı

Əlavə edilən qeydlər hazırkı fərdi maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Fərdi mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat

31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

		Qeydlər	2024	2023
Effektiv faiz dərəcəsiindən istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri				
Müştərilərə verilmiş kreditlər			676,617	473,851
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri			64,623	111,105
İnvestisiya qiymətli kağızları			130,258	101,228
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər			32,076	62,506
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər			10,119	13,641
			913,693	762,331
Faiz xərci				
Müştəri hesabları			(185,449)	(100,544)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları			(21,620)	(31,873)
Digər borc öhdəlikləri			(7,586)	(9,168)
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər			(46,172)	(9,646)
Lizinq üzrə öhdəliklər			(1,981)	(1,476)
			(262,808)	(152,707)
Xalis faiz gəliri			650,885	609,624
Kredit zərəri üzrə xərc	21		(58,030)	(22,148)
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərlərindən sonra xalis faiz gəliri			592,855	587,476
Haqq və komissiya gəliri	22		185,955	139,397
Haqq və komissiya xərci	22		(154,599)	(101,342)
Xarici valyuta əməliyyatlarından xalis gəlirlər:				
- Diling			66,269	69,456
- Məzənnə fərqi			-	(11)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmənin qaytarılması	11		1,535	2,955
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə alətləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması(xərci)	21		(2,522)	7,869
Digər dəyərsizləşmənin (xərci)/qaytarılması	21		(1,175)	(133)
Əməliyyat xərcləri	23		(322,132)	(276,417)
Borcun geri alınması üzrə zərər			-	(199)
Dividend gəliri			36,779	17,388
Digər əməliyyat gəliri			1,999	1,302
Qeyri-faiz zərəri			(187,891)	(139,735)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəlki mənfəət			404,964	447,741
Mənfəət vergisi xərci	17		(82,387)	(89,342)
İl üzrə xalis mənfəət			322,577	358,399
Digər ümumi gəlir				
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək digər ümumi gəlir</i>				
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir/(zərər)			448	18,422
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək digər ümumi gəlirin komponentləri üzrə mənfəət vergisi			(90)	(3,684)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək xalis digər ümumi zərər			358	14,738
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir</i>				
Kapital qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir/(zərər)			21,430	19,519
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatında dəyişiklik	11		3,316	4,911
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi			(4,949)	(4,886)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir/(zərər), xalis			19,797	19,544
İl üzrə digər ümumi gəlir/(zərər), vergi çıxılmaqla			20,155	34,282
İl üzrə cəmi ümumi gəlir			342,732	392,681
Bir səhm üzrə gəlir, əsas və azaldılmış (səhm üzrə AZN)	18		0.07	0.08

Əlavə edilən qeydlər hazırkı fərdi maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Fərdi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Binalar və investisiya üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı</i>	<i>İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir</i>	<i>Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlar</i>	<i>Cəmi kapital</i>
1 yanvar 2023-cü il	1,225,648	33,656	20,907	457,735	1,737,946
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	358,399	358,399
İl üzrə digər ümumi zərər	-	3,929	30,353	-	34,282
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	3,929	30,353	358,399	392,681
Səhmdarlara bəyan edilmiş dividendlər (Qeyd 18)	-	-	-	(156,600)	(156,600)
	-	-	-	-	-
31 dekabr 2023-cü il	1,225,648	37,585	51,260	659,534	1,974,027
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	322,577	322,577
İl üzrə digər ümumi gəlir	-	2,653	17,502	-	20,155
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	2,653	17,502	322,577	342,732
Səhmdarlara bəyan edilmiş dividendlər (Qeyd 18)	-	-	-	(185,000)	(185,000)
Səhmlərin emissiyası (Qeyd 18)	55,623	-	-	912	56,535
	-	-	-	-	-
31 dekabr 2024-cü il	1,281,271	40,238	68,762	798,023	2,188,294

Əlavə edilən qeydlər hazırkı fərdi maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Fərdi pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2024	2023
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		905,399	712,358
Ödənilmiş faiz		(229,713)	(131,419)
Alınmış dividendlər		36,780	17,388
Alınmış haqq və komissiya		187,636	137,905
Ödənilmiş haqq və komissiya		(145,953)	(99,573)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər		66,940	69,455
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(194,329)	(154,771)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(90,849)	(67,839)
Alınmış digər əməliyyat gəliri		2,262	1,781
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		538,173	485,285
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları		116,737	(1,353,254)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		1,518,583	(38,724)
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(1,317,781)	(1,524,445)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		53,780	86,560
Digər aktivlər		70,628	(74,268)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis (azalma)/artım</i>		-	
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(16,802)	404,916
Müştəri hesabları		332,732	(1,002,283)
Digər öhdəliklər		(6,848)	(22,655)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		1,289,202	(3,038,868)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(83,434)	(132,378)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		1,205,768	(3,171,246)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması		(3,667,239)	(916,998)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxilolmalar		2,361,655	1,603,636
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması və avans ödənişləri		(36,201)	(34,351)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə edilmiş) xalis pul vəsaitləri		(1,341,785)	652,287
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Digər borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(88,033)	(165,340)
Digər borc öhdəliklərindən daxilolmalar		109,880	151,069
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının ödənilməsi və geri alınması		(500,698)	(22,509)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarından daxilolmalar		100,372	-
Dividend ödənilməsi	18	(185,000)	(156,600)
Səhmlərin emissiyası	18	56,535	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(506,944)	(193,380)
Valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə təsiri		(671)	(11)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma		(643,632)	(2,712,350)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə	6	2,542,288	5,254,638
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	6	1,898,656	2,542,288

Əlavə edilən qeydlər hazırkı fərdi maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Fərdi pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (davamı)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>Buraxılmış borc qiymətli kağızları</i>	<i>Digər borc öhdəlikləri</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	505,410	229,025	734,435
Nağd daxilolmalar	–	151,069	151,069
Geri alınma və geri qaytarılma	(22,509)	(165,340)	(187,849)
Borcun qaytarılması ilə bağlı tanınmış zərər	199	–	199
Digər dəyişikliklər	13,868	(235)	13,633
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri	496,968	214,519	711,487
Nağd daxilolmalar	100,372	109,880	210,252
Geri alınma və geri qaytarılma	(500,698)	(88,033)	(588,731)
Borcun qaytarılması ilə bağlı tanınmış zərər	–	–	–
Digər dəyişikliklər	3,726	(1,457)	2,269
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	100,368	234,909	335,277

"Digər dəyişikliklər" sətrinə buraxılmış borc qiymətli kağızları və digər borc öhdəlikləri üzrə hesablanmış, lakin ödənilməmiş faiz, habelə ilkin tanınma zamanı yaranan gəlirlər və zərərlər daxildir. Bank ödənilmiş faizi (əvvəlki dövrlərdə hesablanmış faizlər daxil olmaqla) əməliyyat fəaliyyətindən edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təsnifləşdirir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ("Bank") 1991-ci ildə dövlətə məxsus olan bank kimi təsis edilmişdir və əsas fəaliyyət ölkəsi Azərbaycan Respublikasıdır.

Bankın fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tənzimlənir. Bank 30 dekabr 1992-ci il tarixində verilmiş ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bankın əsas fəaliyyəti kommersiya bankçılığı, qiymətli kağızlar, xarici valyuta və törəmə maliyyə alətləri ilə ticarət, kredit və zəmanətlərin verilməsindən ibarətdir.

Bankın qeydiyyatata alınmış rəsmi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1005, Nizami küçəsi 67.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bankın Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən 73 filialı (31 dekabr 2023-cü il: 69) olmuşdur.

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə Bankın səhmdarları aşağıdakılar olmuşdur:

Səhmdarlar	2024 (%)	2023 (%)
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi	88.54	92.56
Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	3.64	3.81
"Aqrarkredit" QSC	0.22	0.23
Digər*	7.60	3.40
Cəmi	100.00	100.00

* Digər səhmdarlara hər biri 2%-dən az səhm payına sahib olan azlıq təşkil edən səhmdarlar daxil olmuşdur.

2020-ci ilin avqust ayında dövlətə məxsus müəssisələrin işgüzar fəaliyyətini təkmilləşdirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Azərbaycan İnvestisiya Holdinginin (AİH) təsis edilməsi haqqında Fərmanı təsdiq etmiş və 5 noyabr 2020-ci il tarixində AİH-in idarəetməsinə veriləcək dövlət şirkətlərinin siyahısı təsdiq edilmişdir. Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC-nin AİH-in idarəetməsinə verilməsi və bir sıra əlaqəli məsələlərin tənzimlənməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 sentyabr 2021-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.

31 dekabr tarixinə törəmə müəssisələrə investisiyalar aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
"ABB-Moskva" MMC	101,623	101,623
"Beynəlxalq Lizing Şirkəti" MMC	8,340	8,340
"ABB-Invest" QSC	3,000	3,000
"Azərikard" MMC	1,750	500
"ABB – GEO" QSC	1	1
	114,714	113,464

2024-cü il ərzində Bank "Azərikard" MMC-nin nizamnamə kapitalına 1,250 min AZN məbləğində əlavə investisiya yatırmış və 31 dekabr 2024-cü il tarixinə "Azərikard" MMC-nin nizamnamə kapitalı 1,750 min AZN (2023: 500 min AZN) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2024-cü il və 2023-cü il tarixlərinə Bankın təşkilatları üzərində mülkiyyəti aşağıdakı cədvəldə təsvir edilmişdir:

Adı	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	Mülkiyyət payı (%)		Fəaliyyət növü
		2024	2023	
Törəmə müəssisələr				
"ABB-Moskva" MMC	Rusiya Federasiyası	100.0	100.0	Bankçılıq
"ABB – GEO" QSC	Gürcüstan Respublikası	100.0	100.0	Yoxdur
"Azərikard" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Kartların emalı
"Beynəlxalq Lizing Şirkəti" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Lizing
"ABB-Invest" QSC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	İnvestisiya

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı fərdi maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır. Bank fərdi maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlamışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Hesabatların tərtibatının əsası (davamı)

Ümumi məsələlər (davamı)

Azərbaycan manatı Bankın təqdimat və "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Bank qeydlərin aparılmasını və fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ilə və MHBS-yə uyğun olaraq həyata keçirməlidir. Hazırkı fərdi maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərle (DÜGƏD) və ya MZƏD ilə ölçülmüş binalar və investisiya qiymətli kağızları istisna olmaqla, fərdi maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı

Uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər

Bank 1 yanvar 2024-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən müəyyən standartlara düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Bank buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəliş vaxtından əvvəl qəbul etməmişdir.

Aşağıdakı düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il tarixindən başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir:

- ▶ Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifatı və Şərtlərlə Əlaqədar Uzunmüddətli Öhdəliklər - 1 sayılı MUBS-a düzəlişlər;
- ▶ İcarə və Geri İcarəvermə əməliyyatlarında İcarə Öhdəliyi - MHBS 16-ya düzəlişlər;
- ▶ Açıqlamalar: Təchizatçının Maliyyə Razılaşmaları – MUBS 7 və MHBS 7-ye düzəlişlər;

Bu düzəlişlər Bankın fərdi maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər

Bankın fərdi maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər aşağıda açıqlanır. Bank həmin yeni və düzəliş edilmiş standartlar (müvafiq hallarda) qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir:

- ▶ *Maliyyə Alətlərinin Təsnifatına və Qiymətləndirilməsinə Düzəlişlər – MHBS 9 və MHBS 7-ye Düzəlişlər*

30 may 2024-cü il tarixində BUMSK MHBS 9 və MHBS 7, Maliyyə Alətlərinin Təsnifatına və Qiymətləndirilməsinə Düzəlişlərə (Dəyişikliklər) Dəyişikliklər dərc etmişdir. Dəyişikliklərə aşağıdakılar daxildir::

- ▶ Maliyyə öhdəliyinin "hesablaşma tarixi"ndə tanınmasının dayandırılmasına dair aydınlıq və hesablaşma tarixindən əvvəl elektron ödəniş sistemindən istifadə etməklə yerinə yetirilən maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması üçün uçot siyasəti seçimini (xüsusi şərtlər yerinə yetirildikdə) təqdim etmək;
- ▶ Ətraf mühit, sosial və korporativ idarəetmə (ƏSİ) və oxşar xüsusiyyətlərə malik maliyyə aktivləri üçün müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin necə qiymətləndirilməsinə dair əlavə təlimat;
- ▶ Geri tələb edilməyən xüsusiyyətlər'in nə olduğunu və müqavilə ilə əlaqələndirilmiş alətlərin xüsusiyyətlərini aydınlaşdırmalar;
- ▶ Şərti xüsusiyyətləri olan maliyyə alətləri üçün açıqlamaların və ədalətli dəyərle digər ümumi gəlir (DÜG) vasitəsilə təsnif edilən kapital alətləri üçün əlavə açıqlama tələblərinin tətbiqi.

Dəyişikliklər 1 yanvar 2026-cı ildən və ya daha sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Yalnız maliyyə aktivlərinin təsnifatı və bununla bağlı açıqlamalar üçün düzəlişlərin erkən qəbulu seçimi ilə erkən tətbiqə icazə verilir. Bank hal-hazırda dəyişiklikləri erkən tətbiq etməyi planlaşdırmır.

Elektron ödəniş sistemi vasitəsilə ödənilən maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması ilə bağlı düzəlişlərlə əlaqədar olaraq, Bank hazırda fəaliyyət göstərdiyi müxtəlif yurisdiksiyalarda istifadə edilən bütün əhəmiyyətli elektron ödəniş sistemlərinin qiymətləndirilməsini həyata keçirir, bu düzəlişlərin cari təcrübə ilə bağlı əhəmiyyətli dəyişikliyə səbəb olub-olmamasını və onun bu cür mühasibat uçotu opsionunun tətbiqi şərtlərinə uyğun olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Bundan əlavə, Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti hüququ ləğv edildikdə müvafiq maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılmasını və hesablaşma tarixində müvafiq maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılmasını təmin etmək üçün bütün digər ödəniş sistemlərini (çeklər, kredit kartları, debet kartları kimi) nəzərdən keçirir.

Bundan əlavə, Bank Düzəlişlərin onun ekoloji, sosial və idarəetmə (ƏSİ) ilə əlaqəli xüsusiyyətləri və digər oxşar şərti xüsusiyyətləri daxil edən maliyyə aktivlərinə, habelə qeyri-reqres maliyyələşdirilməsinə və müqavilə ilə əlaqəli alətlərə təsirini qiymətləndirir. Aparılmış ilkin qiymətləndirməyə əsasən, bu sahələr üzrə düzəlişlərin fərdi maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir, lakin qiymətləndirmə hələ yekunlaşdırılmamışdır.

► MHBS 18 Maliyyə Hesabatlarında Təqdimat və Açıqlama

2024-cü ilin aprel ayında MUBSK "Maliyyə Hesabatlarında Təqdimat və Açıqlamalar" üzrə yeni MHBS 18 standartını qəbul etmişdir. Bu standart, əvvəlki BMUS "Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı" standartını əvəz edir. MHBS 18 mənfəət və zərər hesabatında təqdimatla bağlı yeni tələblər müəyyən edir və burada ümumi məbləğlər və ara cəmlərin göstərilməsi də nəzərdə tutulur. Bundan əlavə, təsərrüfat subyektləri mənfəət və zərər hesabatındakı bütün gəlir və xərcləri beş kateqoriyadan birinə aid etməlidir: əməliyyat, investisiya, maliyyələşdirmə, gəlir vergiləri və dayandırılmış fəaliyyətlər. Bu kateqoriyalardan ilk üçü yenidir. Əsas biznes fəaliyyəti (müşəkilərə maliyyə vermək və ya xüsusi növ aktivlərə investisiya yatırmaq və ya hər ikisi) olan müəssisələr üçün isə xüsusi təqdimat tələbləri və seçim imkanları mövcuddur.

O, həmçinin, gəlir və xərclərin ara cəmləri olan, rəhbərlik tərəfindən müəyyən edilmiş və yeni təyin olunmuş fəaliyyət göstəricilərinin açıqlanmasını tələb edir. Bundan əlavə, ilkin maliyyə hesabatlarının və qeydlərin müəyyən edilmiş "rolları" əsasında maliyyə məlumatlarının ümumiləşdirilməsi və ətraflı şəkildə təqdim olunması ilə bağlı yeni tələbləri də özündə ehtiva edir.

BMUS Pul Axınları Hesabatına məhdud tətbiq sahəsi olan dəyişikliklər edilmişdir. Bu dəyişikliklərə, dolayı metod üzrə əməliyyat fəaliyyətindən pul axınlarının müəyyənəşdirilməsində başlanğıc nöqtənin "mənfəət və ya zərər" göstəricisindən "əməliyyat mənfəəti və ya zərəri" göstəricisinə dəyişdirilməsi və dividendlərdən və faizlərdən əldə olunan pul axınlarının təsnifatı ilə bağlı seçimin aradan qaldırılması daxildir. Bundan əlavə, bir sıra digər standartlara da əlaqəli düzəlişlər edilmişdir.

MHBS 18 və digər standartlara edilmiş dəyişikliklər 1 yanvar 2027-ci il və ya ondan sonrakı tarixdə başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minəcək. Lakin onların daha əvvəl tətbiqinə icazə verilir və bu hal açıqlanmalıdır. MHBS 18 retrospektiv şəkildə tətbiq olunacaq. Hal-hazırda Bank bu dəyişikliklərin fərdi maliyyə hesabatlarına və onlara aid qeydlərə təsirini müəyyənləşdirmək üzərində işləyir.

Törəmə müəssisələrə investisiyalar

Törəmə müəssisələrə investisiyalar 27 sayılı MUBS "Fərdi maliyyə hesabatları"na uyğun olaraq maliyyə hesabatlarında ilkin dəyər metodundan istifadə etməklə uçota alınır.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Bank DÜGƏD ilə maliyyə alətlərini və ədalətli dəyərle ölçülmüş bina kimi qeyri-maliyyə aktivlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür. Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Fərdi maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərle ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

Bank bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında aşağıdakı kimi təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya edilmiş dəyər;
- ▶ DÜGƏD; və ya
- ▶ MZƏD.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, müştərilərə verilmiş kreditlər, amortizasiya hesablanmış dəyərlə investisiya qiymətli kağızları

Bank kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, müştərilərə verilmiş kreditləri və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes model çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə yalnız qalan əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüatı ilə aşağıda açıqlanır.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Bank biznes modelini maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə müəyyən edir.

Bankın biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfeller səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılar da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar Bankın əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin (və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları;
- ▶ Biznesi idarə edən rəhbərlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərində, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Bankın qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə alınmadan əqlabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır, ilkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Bankın ilkin gözləntilərindən fərqli şəkildə baş verirsə Bank həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Bank maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/əndirim amortizasiya edildəndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərinə görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Bank mühakimələr yürüdü və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan, müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədə daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız qalan əsas məbləğin və faizin ödənişi olan pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivini MZƏD ilə ölçülməlidir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

DÜGƏD ilə borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiymətli kağızları üzrə GKZ maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltmır, bunlar ədalətli dəyerdə qalır. Əksinə, aktivlər amortizasiya edilmiş dəyerdə ölçülsəydi yarana biləcək ehtiyata bərabər məbləğ daha sonra mənfəət və ya zərərdə müvafiq xərc kimi tanınmaqla DÜG-də yığılmış dəyərsizləşmə məbləği kimi tanınır. DÜG-də tanınmış yığılmış zərər aktivin tanınması dayandırılanda mənfəət və ya zərəre aid edilir.

DÜGƏD ilə kapital alətləri

İlkin tanınmada Bank bəzi hallarda 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, DÜGƏD ilə kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edir. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlirlər və zərərlər heç vaxt mənfəət və ya zərəre çevrilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır, lakin Bank bu ödəmələrdən alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması kimi faydalanırsa, bu halda belə gəlirlər DÜG-də tanınır DÜGƏD ilə kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır. Bu alətlər silinəndə, yığılmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər

Bank maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq fərdi maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınmadan sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış məbləğ və GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı olanı ilə ölçülür.

İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər və akkreditivlər üçün Bank tərəfindən müştərilərə qeyd olunan öhdəliyin mövcud olduğu müddət ərzində şərtləri əvvəlcədən müəyyən edilmiş kredit təklif edilməlidir. Maliyyə zəmanət müqavilələri kimi, bu müqavilələr GKZ tələbləri çərçivəsindədir.

Bank müəyyən hallarda bazar faiz dərəcəsindən daha aşağı faizlə kreditləşmə həyata keçirir. Belə təəhhüdlər ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və sonradan GKZ ehtiyatı və kumulyativ tanınan gəlir çıxılmaqla ilkin tanınan dəyər arasında daha yuxarı olanı ilə qiymətləndirilir.

İcra zəmanətləri

İcra zəmanətləri digər tərəf müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməyəndə kompensasiyanın ödənilməsinə nəzərdə tutan müqavilələrdir. İcra zəmanətləri digər maliyyə alətləri ilə birlikdə qiymətləndirilir və buna görə də 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə aid edilir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən və Rusiya Mərkəzi Bankından (RMB) alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən 90 gündən artıq olmayan və müqavilə yüklüliyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

İcarələr

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri

Bank qısa müddətli icarənin tanınması üzrə istisnani qısa müddətli icarələrinə (yeni başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 ayadək olan və alış opsiyonunu daxil etməyən icarələr) tətbiq edir. Bank həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması üzrə istisnani azdəyərli hesab edilən (yeni 10,000 ABŞ dollarınadək) ofis avadanlığının icarəsinə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Bank mümkün olduğu qədər girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər Alınmış və Yaranmış Kredit Dəyərsizləşməsi (AYKD) hesab edilmərsə, GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- Qarşı-tərəfin dəyişməsi;
- Dəyişiklik nəticəsində alət artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda .

Dəyişiklik pul vəsaitlərinin hərəkətinə əhəmiyyətli fərqlə nəticələnmərsə, tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD (effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətinə dəyişiklik əsasında Bank, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda fərdi mənfəət və ya zərər EFD istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirinin tərkibində təqdim edilmiş dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır

Bank tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmayan dəyişikliklər üçün kredit riskində əhəmiyyətli artımın olmasını və ya aktivin qiymətdən düşmüş maliyyə aktivini kimi təsnifləşdirilməli olmasını qiymətləndirir. Əgər dəyişiklik nəticəsində aktiv qiymətdən düşmüş maliyyə aktivini kimi qiymətləndirilərsə minimum 6 aylıq sınaq müddəti ərzində Mərhələ 3 kimi təsnifləşdirilir. Restrukturizasiya edilmiş kreditin Mərhələ 3-dən qaytarılması üçün dəyişdirilmiş ödəniş qrafikinə uyğun olaraq sınaq müddətinin ən az yarı dövrü ərzində əsas borc və faiz üzrə əhəmiyyəti az olmayan mütəmadi ödənişlərin olması nəzərə alınır

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Silinmə

Maliyyə aktivləri yalnız Bank onların bərpa edilməsini dayandırdığı halda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış kredit ehtiyatından çoxdursa, fərq ilk öncə ehtiyata əlavə kimi tanınır və sonradan ümumi balans dəyərində tətbiq edilir. Bütün gələcək bərpalar kredit zərəri xərcinə silinir. Silinmə uçotdan çıxarılma hadisəsini təşkil edir.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Bankın ofis binaları müntəzəm qaydada bazar dəyəri ilə yenidən qiymətləndirilməli olan yenidən qiymətləndirilmiş dəyərə uçota alınır. Yenidən qiymətləndirmənin tezliyi yenidən qiymətləndirilən binaların ədalətli dəyərində hərəkətdən asılıdır. Yenidən qiymətləndirmə zamanı balans dəyərində artım digər ümumi gəlirə aid edilir, lakin artım əvvəllər mənfəət və ya zərərdə tanınmış həmin aktivin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını geri qaytarırsa, yenidən qiymətləndirmə gəliri mənfəət və ya zərərdə, həmin geri qaytarmanın məbləğinə müqabilə şəkildə tanınır. Eyni aktivdə əvvəlki artımları qarşılıqlı əvəzləşdirən azalmalar digər ümumi gəlirdə tanınır və kapitalda əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatını azaldır; bütün digər azalmalar il üzrə mənfəət və ya zərəre aid edilir.

Kapitala daxil olan ofis binaları üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatının aktiv istismardan çıxarılanda və ya silinəndə qalan hissəsi birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Aktivlərin dəyərsizləşməsi istifadəyə hazır olduğu tarixdən hesablanır. Qiymətləndirilmiş istifadə müddətləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə metoduna hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və hər hansı dəyişikliklər olarsa, onlar perspektiv qaydada uçota alınır. Köhnəlmə məqsədləri üçün aşağıdakı istifadə müddətləri istifadə edilir:

	<i>İstifadə müddəti</i>
Ofis binaları	50 il
Mebel, avadanlıq, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər	4-10 il
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	4-10 il
	10 il
İcarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	(müvafiq icarə dövründən çox olmamaq şərtlə)

Təmir və rekonstruksiya xərcləri kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, çəkildikcə əməliyyat xərclərinə aid edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Mülkiyyətə alınmış girov**

Müəyyən hallarda girov ödənilməmiş kreditlər üzrə tutmanın yönləndirilməsindən sonra mülkiyyətə alınır. Mülkiyyətə alınmış girov balans dəyəri və xalis satış dəyərindən aşağı olanı ilə ölçülür və hesabatlarda "Digər aktivlər" in tərkibində göstərilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər bank lisenziyası, proqram təminatı və digər lisenziyalar və kompüter proqramlarından ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Səhm kapitalı*Səhm kapitalı*

Adi səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çekilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Seqment hesabatı

Bankın seqment hesabatı aşağıdakı əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır: Pərakəndə bankçılıq, Korporativ bankçılıq, Xəzinədarlıq.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Xərclər çəkildikcə tanınır.

Haqq və komissiya gəliri

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi bir sıra xidmətlərdən əldə edir. Haqq və komissiya gəlirinə xidmətlər göstərildikcə gəlirlər kimi tanınan plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları, potensial öhdəliklərə xidmət və nağd əməliyyatlar daxildir. Haqq və komissiya xərclərinə plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları və nağd əməliyyatlar üzrə ödənilmiş haqq və komissiya daxildir.

Maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən gəlir effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır və "faiz gəliri"nin tərkibində uçota alınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Fərdi maliyyə hesabatları Bankın funksional və Bankın təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir.

Hesabat tarixində funksional valyutası Bankın təqdimat valyutasından fərqi olan Bankın törəmə müəssisələrinin aktivləri və öhdəlikləri hesabat tarixində qüvvədə olan məzənnə ilə, onların mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatlarında isə il üzrə hesablanmış orta məzənnə dərəcələri ilə AZN-ə çevrilir. Çevirmə zamanı yaranan məzənnə fərqləri digər ümumi gəlirdə əks etdirilir.

Bank bu fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün 31 dekabr 2024-cü il və 2023-cü il tarixlərinə olan aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	2024	2023
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7000
1 Avro	AZN 1.7724	AZN 1.8766
1 Gürcü laris	AZN 0.6091	AZN 0.6326
1 Rus rublu	AZN 0.0163	AZN 0.0188

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm uçot mühakimələri və ehtimalları

Bankın rəhbərliyi tərəfindən uçot qaydalarının tətbiq edilməsi zamanı fərdi maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələr çıxarılmış və proqnozlar verilmişdir. İstifadə edilmiş ən vacib mühakimə və ehtimallar aşağıda göstərilir.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur (Qeyd 25). Rusiyanın investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri ilə bağlı qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi Qeyd 2-də təsvir edilmişdir.

Binaların yenidən qiymətləndirilməsi

Bankın binalarının ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi bazar şəraiti, müqayisə olunan satışlar və əmlakın vəziyyəti daxil olmaqla bir sıra amillərə əsaslanır. Ədalətli dəyərin müəyyən edilməsinin subyektivliyə görə, bu prosesdə müəyyən dərəcədə qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi mövcuddur. Bankın rəhbərliyi qiymətləndirmə prosesində istifadə edilən müvafiq fərziyyələr və giriş məlumatların müəyyən edilməsində öz mülahizələrini tətbiq etmişdir, lakin faktiki nəticələrin edilən hesablamalardan fərqlənəcəyi riski həmişə mövcuddur. Rəhbərlik bazar şəraitini və binaların ədalətli dəyərinə təsir edə biləcək digər amilləri daim izləyir və hər hansı dəyişiklikləri əks etdirmək üçün lazım gəldikdə qiymətləndirmələri yeniləyir. Bu sözlərə baxmayaraq, maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri tərəfindən nəzərə alınmalı yenidən qiymətləndirmə prosesinə xas olan müəyyən dərəcədə qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi qalmaqdadır. Daha ətraflı məlumat 11-ci və 25-ci Qeydlərdə təqdim edilir.

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərli

Maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülməsi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərkən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri, eləcə də kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gəlir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. Bundan əlavə, işgüzar fəaliyyətdə əhəmiyyətli pozuntular bəzi müəssisələr və müştərilər üçün likvidlik problemləri yarada bilər. Bank tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Bankın hər bir kateqoriya üçün Defolt Ehtimalı ("DE") əmsalını təyin edən daxili kredit təsnifatı modeli;
- ▶ Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün Aktivin müddəti üzrə GKZ əsasında ehtiyatların ölçülməli olub-olmadığını qiymətləndirmək, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Bankın meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müxtəlif düstur və giriş məlumatları seçiminin yaradılması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındakı əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında risklərin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçilməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

Daha ətraflı məlumat 10-cu və 24-cü Qeydlərdə təqdim edilir.

İcarələr – artan faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi

Bank icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinə dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsinə (AFD) istifadə edir. AFD Bankın oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Bankın nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda (məs. Bank maliyyə əməliyyatları aparmadıqda) və ya icarənin şərtlərini əks etdirmək üçün bu dərəcələrə düzəlişlər edilməli olduqda (məs. icarələr Bankın funksional valyutasında olmadıqda) qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

Bank AFD-ni mümkün olduqda müşahidə edilən giriş məlumatlarından (məsələn, bazardakı faiz dərəcələrindən) istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisə ilə bağlı müəyyən xüsusi qiymətləndirmələr (məsələn, Bankın kredit reytingi) aparmalıdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm uçot mühakimələri və ehtimalları (davamı)

Vergilər

Azərbaycanın qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və vaxtaşırı dəyişikliklərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Bankın vergi mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

5. Seqmentlər üzrə hesabatların hazırlanması

Bank məlumatı fərdi maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün məşğul olduğu biznes fəaliyyətlərinin və çalışdığı iqtisadi mühitin təbiətini və maliyyə təsirlərini qiymətləndirmək imkanını yaratmaq məqsədilə açıqlayır. Bu məsələ 8 sayılı Əməliyyat seqmentləri adlı MHBS və xüsusi açıqlamaların seqment hesabatı şəklində təqdim olunmasını tələb edən digər standartlar ilə tənzimlənir.

Resursların bölüşdürülməsi və seqment fəaliyyətinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi məqsədilə əməliyyat qərarının verilməsi üzrə məsul şəxsə məruzə edilən məlumat təqdim edilmiş xidmətlərin növlərini əks etdirir. Bankın 8 sayılı MHBS ilə tələb olunan hesabat seqmentləri aşağıdakılardır:

- ▶ Korporativ bankçılıq – birbaşa debet vəsaitləri, cari hesablar, depozitlər, overdraftlar, kredit və digər kredit vəsaitləri, xarici valyuta və töməmə məhsullarını əhatə edir;
- ▶ Pərakəndə bankçılıq – özəl bank xidmətləri, özəl cari müştəri hesabları, əmanətlər, depozitlər, investisiya əmanət məhsulları, məsuliyyətli mühafizə, kredit və debet kartları, istehlak və ipoteka kreditlərini əhatə edir;
- ▶ Xəzinə – banklararası kreditlər və borclar, qiymətli kağızlar üzrə ticarət svopları, valyuta mübadiləsi xidmətləri, istiqrazların və adi veksellərin buraxılması və digər xəzinədarlıq əməliyyatlarını əhatə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə hesabatların hazırlanması (davamı)

	Korporativ		Pərakəndə		Xəzinə		Bölüşdürülməmiş		Cəmi	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023
Faiz gəliri	249,459	165,065	427,158	308,255	237,076	289,011	-	-	913,693	762,331
Faiz xərci	(117,049)	(70,304)	(76,624)	(41,522)	(69,135)	(40,881)	-	-	(262,808)	(152,707)
Xalis faiz gəliri	132,410	94,761	350,024	266,733	167,941	248,130	-	-	650,885	609,624
Kredit zərəri üzrə (xərc) / qaytarılma	(22,230)	(10,223)	(37,229)	(12,725)	1,429	800	-	-	(58,030)	(22,148)
Dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri	110,180	84,538	313,305	254,008	169,370	248,930	-	-	592,855	587,476
Haqq və komissiya gəliri	83,266	71,736	100,052	65,843	2,637	1,818	-	-	185,955	139,397
Haqq və komissiya xərci	(9,354)	(7,057)	(135,934)	(87,912)	(9,311)	(6,373)	-	-	(154,599)	(101,342)
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlirlər:										
- Diliq	56,648	51,932	9,130	17,483	491	41	-	-	66,269	69,456
- Məzənnə fərqi	-	-	-	-	-	(11)	-	-	-	(11)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmənin qaytarılması	-	-	-	-	-	-	1,535	2,955	1,535	2,955
Digər dəyərsizləşmənin qaytarılması/(xərci)	(1,175)	(133)	-	-	-	-	-	-	(1,175)	(133)
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə alətləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatı üzrə qaytarılma/(xərc)	(2,522)	7,869	-	-	-	-	-	-	(2,522)	7,869
Dividend gəliri	-	-	-	-	-	-	36,779	17,388	36,779	17,388
Digər əməliyyat gəliri	-	-	-	-	-	-	1,999	1,302	1,999	1,302
Qeyri-faiz gəliri	126,863	124,347	(26,752)	(4,586)	(6,183)	4,525	40,313	21,645	134,241	136,881
Əməliyyat xərcləri	(76,608)	(58,974)	(194,067)	(156,367)	(26,215)	(37,058)	(25,242)	(24,019)	(322,132)	(276,417)
Borcun geri alınmasından zərər	-	-	-	-	-	(199)	-	-	-	(199)
Qeyri-faiz xərcləri	(76,608)	(58,974)	(194,067)	(156,367)	(26,215)	(37,257)	(25,242)	(24,019)	(322,132)	(276,616)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət/(zərər)	160,435	149,911	92,486	93,055	136,972	207,148	15,071	(2,374)	404,964	447,741
Mənfəət vergisi (xərci) / faydası	(32,639)	(29,913)	(18,816)	(18,568)	(27,866)	(41,334)	(3,066)	474	(82,387)	(89,342)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	127,796	119,998	73,670	74,487	109,106	165,814	12,005	(1,900)	322,577	358,399
Seqment aktivləri	3,128,681	2,513,858	3,315,860	2,694,674	7,367,502	8,395,941	11,421	17,065	13,823,464	13,621,538
Seqment öhdəlikləri	7,649,058	8,081,060	3,308,978	2,461,693	607,132	1,050,642	70,002	54,116	11,635,170	11,647,511

Bankın ümumi nəzarəti altında olan müəssisələrdən gəlirin məbləği 27-cı “Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar” adlı Qeyddə açıqlanır

Coğrafi məlumat aşağıdakılardan ibarətdir:

	Azərbaycan Respublikası		İƏİT ölkələri		Qeyri-İƏİT ölkələri		Cəmi	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023
Gəlirlər	1,103,466	839,187	60,095	123,994	2,356	8,137	1,165,917	971,173
Uzunmüddətli aktivlər	230,745	210,122	-	-	8,798	10,340	239,543	220,462

* İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (“İƏİT”)

Gəlirlərə faiz xərci, haqq və komissiya xərci və dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat istisna olmaqla əməliyyat gəliri daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

31 dekabr tarixinə Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Kassada olan pul vəsaitləri	420,870	437,747
Mərkəzi banklarda cari hesablar	542,401	702,864
90 günədək olan əks-repo müqavilələri	4,682	–
Yolda olan pul vəsaitləri	–	6,764
Kredit təşkilatlarında müxbir hesablar və müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlər	930,703	1,394,913
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,898,656	2,542,288

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bankın on (31 dekabr 2023-cü il: on) ən iri banklarda 923,612 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 1,385,732 min AZN) məbləği ilə təmsil olunan kredit təşkilatlarında müxbir hesablarının və ilkin ödəniş müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlərinin cəmləşməsi olmuşdur.

1,473,104 min AZN məbləğində pul vəsaitlərinin ekvivalentləri Mərhələ 1-ə (2023-cü il: 2,097,777 min AZN). Hər iki ildə Bankın pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

7. Mərkəzi banklarda məcburi nağd pul qalıqları

31 dekabr 2024-cü il tarixinə ARMB-nin 20 noyabr 2023-cü il tarixli qərarına əsasən, kredit təşkilatları yeni fərqləndirmə meyarlarına uyğun olaraq ARMB-də məcburi ehtiyat saxlamalıdır. Fərqləndirmə meyarları aşağıdakılardır:

- ▶ Hüquqi şəxslərin yerli valyutada depozitlərinin 1.000.000 min AZN-dən (xarici valyuta üçün 750.000 min AZN-dən) az olub-olmaması;
- ▶ Aidiyyəti olan şəxslərin depozitlərinin ümumi depozitlərdə payının 20%-dən aşağı olub-olmaması;
- ▶ Əlaqəli depozitlərin ümumi depozitlərdə payının 20%-dən aşağı olub-olmaması.

Bankın hüquqi və fiziki şəxslərdən həm yerli, həm də xarici valyutada aldığı orta depozitləri 1,000,000 AZN-dən çox olduğu və əlaqəli depozitlərin payı 20%-dən çox olduğuna görə, 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bankın depozitləri üzrə tətbiq edilən məcburi ehtiyat dərəcəsi 20% təşkil etmişdir (31 dekabr 2023: 20%).

8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

31 dekabr tarixinə Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	34,053	47,754
Rezident banklarda müddətli depozitlər	20,730	16,151
Qeyri-rezident banklarda blok edilmiş hesablar	1,158	2,382
ARMB-də müddətli depozitlər	–	1,508,289
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(2,832)	(3,495)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	53,109	1,571,081

31 dekabr 2023-cü il tarixinə olan vəziyyətə görə, Bankın ARMB-də bir müddətli depoziti mövcud idi və həmin depozit Bank tərəfindən 2024-cü ildə geri çəkilmişdir..

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərində başa çatan il ərzində amortizasiya hesablanmış dəyərle banklardan alınacaq məbləğlərin 9 sayılı MHBS-a uyğun olaraq dəyersizləşməsi üçün ehtiyatlardakı hərəkətlər əhəmiyyətsiz olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. İnvestisiya qiymətli kağızları

	2024	2023
Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları		
Dövlət istiqrazları	1,507,709	382,110
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar	–	76,986
Korporativ istiqrazlar	1,203,934	442,088
Repo müqavilələri əsasında girov qoyulmuş korporativ istiqrazlar	–	19,210
Repo müqavilələri əsasında girov qoyulmuş dövlət istiqrazları	11,614	–
Çıxılsın: dəyersizləşmə üçün ehtiyat	(3,407)	(2,161)
	2,719,850	918,233
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları		
Dövlət istiqrazları	331,456	782,597
Korporativ istiqrazlar	142,916	176,974
Repo müqavilələri əsasında girov qoyulmuş dövlət istiqrazları	–	26,080
	474,372	985,651
MZƏD ilə borc qiymətli kağızları		
Korporativ istiqrazlar	17,032	3,415
	17,032	3,415
DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Korporativ səhmlər	121,365	99,688
	121,365	99,688
İnvestisiya qiymətli kağızları	3,332,619	2,006,987

31 dekabr 2024-cü il tarixinə dövlət istiqrazları əsasən, 1,521,724 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 1,182,272 min AZN) məbləğində Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin buraxdığı istiqrazlardan və 239,468 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 11,368 min AZN) məbləğində ABŞ Xəzinə veksellərindən ibarətdir.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə korporativ istiqrazlar Azərbaycan, İƏİT ölkələri və qeyri-İƏİT ölkələrində buraxılmış müvafiq olaraq 1,316,354 min AZN, 46,448 min AZN və 12,694 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: müvafiq olaraq 568,266 min AZN, 43,763 min AZN və 10,658 min AZN) məbləğində korporativ istiqrazlardan ibarətdir.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə korporativ səhmlər ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 33,764 min AZN və 86,864 min AZN olan Masterkart Incorporated şirkətinin 'B' və Visa Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN, 240 min AZN və 247 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun, Bakı Fond Birjası və Sviftin adi səhmlərindən ibarətdir. (31 dekabr 2023-cü ildə: ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 27,400 min AZN və 71,798 min AZN olan Masterkart Incorporated şirkətinin 'B' və Visa Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN və 240 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun və Bakı Fond Birjasının adi səhmlərindən ibarətdir)

Bankın 3,213,456 min AZN məbləğində borc qiymətli kağızları və ya ümumi borc qiymətli kağızlarının 99,7%-i (31 dekabr 2023-cü il: 1,903,519 min AZN və ya 99%-i) Mərhələ 1-ə bölüşdürülür. Borc qiymətli kağızlarının 1,205 min AZN məbləğində qalan balansı Mərhələ 2-yə bölüşdürülür (31 dekabr 2023-cü il: 5,941 min AZN). 3,971 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 3,675 min AZN) məbləğində GKZ Mərhələ 1-ə, 760 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 3,675 min AZN-i mərhələ 2-ə və 1,466 min AZN-i Mərhələ 3-ə) Mərhələ 2-yə bölüşdürülür. 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərində bitən il ərzində MHBS 9-a uyğun olaraq borc qiymətli kağızlarının dəyersizləşməsi üçün ehtiyatlardakı hərəkətlər əhəmiyyətsiz olmuşdur.

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər

31 dekabr tarixinə Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	3,129,797	2,512,379
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	3,236,137	2,528,198
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	6,365,771	5,040,577
Çıxılsın: dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(241,032)	(181,438)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,124,739	4,859,139

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bankın on (31 dekabr 2023-cü il: on) ən iri borcalanı üzrə 1,386,808 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 22%-i ilə (31 dekabr 2023-cü il: 1,088,915 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 21%-i) təmsil olunan kredit konsentrasiyası olmuşdur. Bu kreditlər üçün 15,865 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 12,700 min AZN) məbləğində ehtiyat tanınmışdır.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər aşağıdakı məhsullardan ibarətdir:

	2024	2023
İpoteka kreditləri	1,409,122	1,138,305
İstehlak kreditləri və digər	1,827,015	1,389,893
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	3,236,137	2,528,198
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(158,558)	(120,181)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,077,579	2,408,017

31 dekabr tarixinə Kredit portfelində iqtisadi sektor üzrə risk konsentrasiyaları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2024	2023
Sahə üzrə təhlil		
Fiziki şəxslər	3,236,137	2,528,198
Ticarət və xidmət	1,035,265	886,025
Tikinti və daşınmaz əmlak	714,996	603,851
Dəmir yolu, hava və digər nəqliyyat	565,759	453,638
Rabitə	417,871	129,676
İstehsal	290,397	287,350
Neft-qaz sahəsi, enerji istehsalı və paylaşdırılması	91,393	126,740
Digər	13,953	25,099
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	6,365,771	5,040,577
Çıxılsın: dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(241,032)	(181,438)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,124,739	4,859,139

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya hesablanmış dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>AYKD</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2024-cü il tarixinə ümumi balans dəyəri	2,451,510	5,115	52,149	3,605	2,512,379
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	1,610,424	–	–	–	1,610,424
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	3,698	598	1,079	576	5,951
Ödənilmiş aktivlər	(988,309)	(2,347)	(3,057)	(102)	(993,815)
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	3,387	(13)	(3,374)	–	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	(6,945)	6,945	–	–	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	(22,054)	(3,947)	26,001	–	–
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliklər nəticəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklər	–	–	(1,250)	–	(1,250)
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	–	–	143	–	143
Silinmələr	–	–	(4,198)	–	(4,198)
31 dekabr 2024-cü il	3,051,711	6,351	67,493	4,079	3,129,634
<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>AYKD</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2024-cü il tarixinə GKZ	(26,489)	(894)	(33,874)	–	(61,257)
<i>Mənfəət və ya zərərde kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>					
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(19,583)	–	–	–	(19,583)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(334)	(102)	(112)	–	(548)
Ödənilmiş aktivlər	9,879	16	825	–	10,720
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(3,042)	2	3,040	–	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	113	(113)	–	–	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	305	669	(974)	–	–
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	(293)	(1,019)	(12,512)	–	(13,824)
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliklər nəticəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklər	–	–	1,005	–	1,005
<i>Mənfəət və ya zərərde kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>					
Diskontun qaytarılması	–	–	(3,042)	–	(3,042)
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	–	–	(143)	–	(143)
Silinmələr	–	–	4,198	–	4,198
31 dekabr 2024-cü il	(39,444)	(1,441)	(41,589)	–	(82,474)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya hesablanmış dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2024-cü il tarixinə ümumi balans dəyəri	2,379,225	34,659	114,314	2,528,198
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	1,595,039	–	–	1,595,039
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	14,778	378	1,461	16,617
Ödənilmiş aktivlər	(871,343)	(9,689)	(19,363)	(900,395)
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	15,359	(11,297)	(4,062)	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	(41,107)	42,527	(1,420)	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	(55,297)	(9,509)	64,806	–
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	–	–	879	879
Silinmiş məbləğlər	–	–	(4,201)	(4,201)
31 dekabr 2024-cü il	3,036,654	47,069	152,414	3,236,137
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2024-cü il tarixinə GKZ	(24,737)	(6,796)	(88,648)	(120,181)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(18,848)	–	–	(18,848)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(964)	(104)	(1,086)	(2,154)
Ödənilmiş aktivlər	8,696	1,986	13,973	24,655
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(4,750)	1,891	2,859	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	421	(1,463)	1,042	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	749	2,333	(3,082)	–
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	7,594	(8,798)	(39,678)	(40,882)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması	–	–	(4,470)	(4,470)
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	–	–	(879)	(879)
Silinmiş məbləğlər	–	–	4,201	4,201
31 dekabr 2024-cü il	(31,839)	(10,951)	(115,768)	(158,558)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya hesablanmış dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>AYKD</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2023-cü il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,565,701	21,556	49,299	3,041	1,639,597
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	1,697,575	–	–	–	1,697,575
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(9,956)	423	4,469	938	(4,126)
Ödənilmiş aktivlər	(793,365)	(19,016)	(7,412)	(374)	(820,167)
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	1,703	(192)	(1,511)	–	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	(5,115)	5,115	–	–	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	(5,033)	(2,771)	7,804	–	–
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	–	–	(500)	–	(500)
31 dekabr 2023-cü il	2,451,510	5,115	52,149	3,605	2,512,379
<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>AYKD</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2023-cü il tarixinə GKZ	(16,905)	(1,333)	(31,750)	–	(49,988)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>					
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(18,590)	–	–	–	(18,590)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(94)	(133)	(1,842)	–	(2,069)
Ödənilmiş aktivlər	5,915	1,256	6,092	–	13,263
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(739)	3	736	–	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	661	(661)	–	–	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	5	181	(186)	–	–
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	3,258	(207)	(3,304)	–	(253)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>					
Diskontun qaytarılması	–	–	(4,120)	–	(4,120)
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	–	–	500	–	500
31 dekabr 2023-cü il	(26,489)	(894)	(33,874)	–	(61,257)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya hesablanmış dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2023-cü il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,729,594	30,377	110,951	1,870,922
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	1,325,592	–	–	1,325,592
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	3,753	199	(2,667)	1,285
Ödənilmiş aktivlər	(635,762)	(7,794)	(15,669)	(659,225)
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	18,546	(10,994)	(7,552)	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	(29,671)	30,647	(976)	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	(32,827)	(7,776)	40,603	–
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	–	–	351	351
Silinmiş məbləğlər	–	–	(10,727)	(10,727)
31 dekabr 2023-cü il	2,379,225	34,659	114,314	2,528,198

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2023-cü il tarixinə GKZ	(19,345)	(5,533)	(87,589)	(112,467)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(20,886)	–	–	(20,886)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(407)	(70)	(1,737)	(2,214)
Ödənilmiş aktivlər	6,026	1,314	12,893	20,233
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(7,267)	1,806	5,461	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	385	(1,439)	1,054	–
Aktivin müddəti üzrə GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	540	1,873	(2,413)	–
GKZ-nin xalis yenidən qiymətləndirilməsi	16,217	(4,747)	(23,484)	(12,014)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması	–	–	(3,209)	(3,209)
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası	–	–	(351)	(351)
Silinmiş məbləğlər	–	–	10,727	10,727
31 dekabr 2023-cü il	(24,737)	(6,796)	(88,648)	(120,181)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir))

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Şərtləri dəyişdirilmiş və restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin, müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər GKZ-nin qiymətləndirməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Bank, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda dəyişikliklə bağlı gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Aşağıdakı cədvəldə dövr ərzində dəyişiklik edilmiş Mərhələ 2 və Mərhələ 3 üzrə aktivlər və dəyişikliklə bağlı Bankın məruz qaldığı zərər göstərilir.

	2024	2023
Dövr ərzində şərtləri dəyişdirilmiş kreditlər		
Şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl amortizasiya edilən dəyər	3,658	3,367
Şərtlərin dəyişdirilməsindən yaranan xalis zərər	1,250	141

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

Əmlak və avadanlıqların dəyərində dəyişmələr aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>İlkin maya dəyəri/yenidən qiymətləndirilmiş dəyər</i>	<i>Ofis binaları</i>	<i>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər</i>	<i>Kompüterlər və rabitə avadanlıqları</i>	<i>Cəmi əmlak və avadanlıq</i>	<i>Qeyri-maddi aktivlər</i>	<i>Cəmi əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər</i>
31 dekabr 2022-ci il	132,562	6,587	89,803	82,495	311,447	40,726	352,173
Əlavələr	3,566	3,900	9,013	10,933	27,412	7,503	34,915
Xaric etmələr və silinmələr	–	(1,336)	(5,299)	(2,964)	(9,599)	(8,586)	(18,185)
Dəyərsizləşmə	2,955	–	–	–	2,955	–	2,955
Yenidən qiymətləndirmə	927	–	–	–	927	–	927
31 dekabr 2023-cü il	140,010	9,151	93,517	90,464	333,142	39,643	372,785
	3,462	6,932	17,438	750	28,582	10,925	39,507
Əlavələr	–	–	(2,165)	(1,090)	(3,255)	(1,101)	(4,356)
Xaric etmələr və silinmələr	1,535	–	–	–	1,535	–	1,535
Dəyərsizləşmə	408	–	–	–	408	–	408
31 dekabr 2024-cü il	145,415	16,083	108,790	90,124	360,412	49,467	409,879

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər (davamı)

		<i>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər</i>	<i>Kompüterlər və rabitə avadanlıqları</i>	<i>Cəmi əmlak və avadanlıq</i>	<i>Qeyri-maddi aktivlər</i>	<i>Cəmi əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər</i>
<i>Yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə</i>	<i>Ofis binaları</i>						
31 dekabr 2022-ci il	-	(3,709)	(70,448)	(56,284)	(130,441)	(16,268)	(146,709)
Köhnəlmə xərci	(3,984)	(992)	(5,744)	(7,295)	(18,015)	(9,740)	(27,755)
Xaric etmələr və silinmələr	-	1,305	5,215	3,051	9,571	8,586	18,157
Yenidən qiymətləndirmə	3,984	-	-	-	3,984	-	3,984
31 dekabr 2023-cü il	-	(3,396)	(70,977)	(60,528)	(134,901)	(17,422)	(152,323)
31 dekabr 2023-cü il	(2,908)	(1,167)	(8,254)	(3,962)	(16,291)	(8,483)	(24,774)
Xaric etmələr və silinmələr	-	-	1,918	896	2,814	1,039	3,853
Yenidən qiymətləndirmə	2,908	-	-	-	2,908	-	2,908
31 dekabr 2024-cü il	-	(4,563)	(77,313)	(63,594)	(145,470)	(24,866)	(170,336)
Xalis balans dəyəri							
31 dekabr 2022-ci il	132,562	2,878	19,355	26,211	181,006	24,458	205,464
31 dekabr 2023-cü il	140,010	5,755	22,540	29,936	198,241	22,221	220,462
31 dekabr 2024-cü il	145,415	11,520	31,477	26,530	214,942	24,601	239,543

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərə müvafiq olaraq 100,838 min AZN və 97,174 min AZN məbləğində istifadə edilən tam köhnəlmiş aktivlər daxil edilmişdir.

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə Banka məxsus binalar ədalətli dəyər ilə əks etdirilmişdir. Qiymətləndirmə müvafiq peşəkar bacarıqları və bənzər yerlərdə eyni kateqoriyadan olan aktivlərin qiymətləndirilməsində təcrübəsi olan müstəqil qiymətləndirici şirkət tərəfindən aparılmışdır. Ədalətli dəyər bazara əsaslanan sübuta istinad etməklə müəyyənləşir. Binaların qiymətləndirilməsi məqsədilə Bankın cəlb etdiyi müstəqil qiymətləndiricilər tərəfindən satışların müqayisəsi üsulu (müqayisəli yanaşma) istifadə olunmuşdur. 31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə Banka məxsus binaların ədalətli dəyəri, ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilmişdir.

Aşağıda verilən cədvəl ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilən Banka məxsus binaların ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə müşahidə edilməyən giriş məlumatlarında dəyişikliklərə həssaslığını təsvir edir.

<i>Giriş məlumatları</i>	<i>Giriş məlumatlarının təsviri</i>	<i>Həssaslığın təsviri</i>
Ticarət güzəşti (alış və təklif qiyməti arasında fərq)	Yerli daşınmaz əmlak agentləri ilə müsahibələr aparılmış və nəticədə sövdələşmə üzrə güzəşt intervalının 5% və 8% arasında olması müəyyən edilmişdir (31 Dekabr 2023: 10-15%)	Sövdələşmə üzrə nizamlayıcı düzəliş 5%-8% civarında ola bilər. (31 Dekabr 2023: 10-15%), Ticarət güzəşti üzrə giriş məlumatlarında artım Bankın binalarının ədalətli dəyərinin azalması ilə nəticələnə bilər

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Digər maliyyə aktivləri		
Ödənilməkdə olan məbləğlər	78,629	84,377
Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fondundan debitor borc	-	49,615
Qeyri-rezident təşkilatlara girov qoyulmuş məbləğlər	-	13,524
Balansdan kənar öhdəliklər üzrə hesablanmış komissiya və debitor borcları	8,645	7,151
Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(7,824)	(7,262)
	79,450	147,405
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
İstifadə hüququ olan aktivlər	18,947	18,567
Avans ödənişləri	14,242	14,407
Təxirə salınmış xərclər	7,271	5,688
Qeyri-müəyyən girovlar	3,664	3,782
	44,124	42,444
Digər aktivlər	123,574	189,849

27 noyabr 2023-cü il tarixində "Muğanbank" ASC-nin lisenziyası ləğv edildikdən sonra bu bankda əmanətləri olan fiziki şəxslərin tələblərini təmin etmək üçün Bankın ana şirkəti AƏSF tərəfindən agent bank kimi təyin edilmişdir. Həmin şəxslər Banka müraciət edib müvafiq təzminat ala bilərlər. Nəticədə, Bank "Muğanbank" ASC-nin müştərilərinin əmanətləri üçün təqribən 75,930 min AZN məbləğini qaytarmış, bunlardan 26,315 min AZN AƏSF-dən götürülmüş, qalan 49,615 min AZN isə AƏSF-dən debitor borcu kimi tanınmışdır.

31 dekabr tarixinə Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Ödənilməkdə olan məbləğlər	68,579	78,638
İcarə öhdəliyi	20,676	19,888
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərəri üçün ehtiyat	14,694	12,734
Səhmdarlara ödəniləcək dividendlər	59	58
	104,008	111,318
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
İşçilərə ödəniləcək vəsait	45,493	40,005
Yerli büdcəyə ödəniləcək vəsait	13,618	11,774
Mənfəət vergisi istisna olmaqla vergilər	9,329	9,966
Tələbmə hüquqi üzrə öhdəliklər	6,700	6,700
Plastik kartlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər	4,961	6,109
Digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üçün ehtiyat	3,146	1,971
	83,247	76,525
Digər öhdəliklər	187,255	187,843

Aşağıdakı cədvəl aktivlər və ya öhdəliklər kimi qeydə alınmış törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini şərti məbləğlərdə göstərir. Şərti məbləğ, ümumi göstərilməklə, törəmə alətin aid olduğu müvafiq aktivin məbləği, baza dərəcəsi və ya göstəricisidir və törəmələrin dəyərində dəyişiklikləri ölçmək üçün baza kimi çıxış edir. Şərti məbləğlər ilin sonuna başa çatmamış əməliyyatların həcmi göstərir və kredit riskini əks etdirmir.

	31 Dekabr 2024			31 Dekabr 2023		
	Ədalətli dəyərlər			Ədalətli dəyərlər		
	Şərti məbləğ	Aktiv	Öhdəlik	Şərti məbləğ	Aktiv	Öhdəlik
Valyuta müqavilələri						
Forvard – xarici	62,920	24	-	-	-	-
Svoplar – yerli	-	-	-	121,632	46	-
Cəmi törəmə aktivlər		24	-		46	-

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə yaradılmış ehtiyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Kreditlə bağlı təəhhüdlər	14,694	12,734
İcra zəmanətləri	3,146	1,971
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərəri üçün ehtiyat və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə ehtiyat	17,840	14,705

13. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər

31 dekabr tarixinə Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Qeyri-rezident bankların müxbir hesabları	372,381	39,924
Rezident bankların müxbir hesabları	53,715	85,641
Qeyri-rezident bankların və digər maliyyə təşkilatların müddətli depozitləri	20,369	–
REPO müqavilələri üzrə kreditör borcları	11,635	45,062
Rezident bankların və digər maliyyə təşkilatların müddətli depozitləri	6,503	310,285
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	464,603	480,912

31 dekabr 2024-cü il tarixinə banklar və digər maliyyə institutları ilə repo əməliyyatları üzrə təminat qismində 11,614 min AZN məbləğində amortizasiya olunmuş dəyər üzrə qiymətli kağızlar girov qoyulmuşdur (31 dekabr 2023-cü il tarixinə: 19,210 min AZN məbləğində amortizasiya olunmuş dəyər üzrə və 26,080 min AZN məbləğində DÜGƏD üzrə qiymətli kağızlar).

14. Müştəri hesabları

31 dekabr tarixinə Müştərilərə ödəniləcək məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Hüquqi şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	5,932,198	6,444,001
- Müddətli depozitlər	1,522,599	1,120,186
- Məhdudlaşdırılmış müştəri depozitləri	65,776	407,307
Cəmi hüquqi şəxslər	7,520,573	7,971,494
Fiziki şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	1,703,588	1,444,729
- Müddətli depozitlər	1,307,055	741,034
- Məhdudlaşdırılmış müştəri depozitləri	–	–
Cəmi fiziki şəxslər	3,010,643	2,185,763
Cəmi müştəri hesabları	10,531,216	10,157,257

31 dekabr 2024-cü il tarixinə, müştəri hesablarına on (31 dekabr 2023-cü il: on) ən iri müştəri üzrə cəmi müştəri portfelinin 29%-ni təşkil edən 3,091,660 min AZN məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur (31 dekabr 2023-cü il: cəmi müştəri portfelinin 44%-ni təşkil edən 4,520,753 min AZN məbləğində).

31 dekabr 2024-cü il tarixinə, müştəri hesablarına Bankda akkreditiv və zəmanət məktubları üzrə blok edilmiş 65,776 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 407,307 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Müştəri hesabları (davamı)

31 dekabr tarixinə Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2024	2023
İqtisadi sahə/müştəri növü üzrə təhlil		
Dövlətlə bağlı müəssisələr	5,485,724	6,377,947
Fiziki şəxslər	3,010,643	2,185,763
Ticarət və xidmət	1,113,438	860,988
Nəqliyyat və rabitə	250,607	143,835
Tikinti	202,214	194,546
Enerji	176,200	98,069
İstehsal	86,083	121,097
İctimai təşkilatlar	65,594	59,918
Digər	140,713	115,094
Müştəri hesabları	10,531,216	10,157,257

15. Digər borc öhdəlikləri

31 dekabr tarixinə digər borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Sahibkarlığın İnkişafı Fondu və İpoteka Fondu (Azərbaycan Respublikası)	234,904	214,519
Digər borc öhdəlikləri	234,904	214,519

16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

31 dekabr tarixinə borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
Avrobonclar	–	484,758
Yerli istiqrazlar	100,368	12,210
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	100,368	496,968

31 dekabr 2023 tarixinə olan vəziyyətə görə, Bankın biri 2017-ci ilin sentyabr ayında buraxılmış və illik 3.5% kupon faiz dərəcəsinə malik olan Eurobonclar, digəri isə 2022-ci ilin iyun ayında buraxılmış və illik 6% kupon faiz dərəcəsinə malik olan yerli istiqrazlar olmaqla iki istiqrazı mövcud idi. Həmin istiqrazlar müvafiq olaraq 2024-cü ilin sentyabr və iyun aylarında müddətini başa vurmuş və Bank tərəfindən tam şəkildə ödənilmişdir.

2024-cü ilin dekabr ayında Bank ümumi nominal dəyəri 100,000 min AZN olan və illik 11% kupon faiz dərəcəsinə malik yerli istiqrazlar buraxmışdır. İstiqrazların müddəti 2026-cı ilin dekabr ayında başa çatır. Buraxılış Bakı Fond Birjasında açıq yerləşdirmə yolu ilə həyata keçirilmişdir. Bankın bu istiqrazlarla bağlı hər hansı maliyyə və ya qeyri-maliyyə öhdəliklərinə əməl etmək məsuliyyəti yoxdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Vergilər

31 dekabr tarixinə Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	Mənfəət və ya zərərdə tanınmış təxirə salınmış vergi	Digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış vergi	2023	2022
Aşağıdakılar üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri):					
Banklardan alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər	(50,796)	(8,866)	–	(41,930)	(25,077)
İnvestisiya qiymətli kağızları	(20,983)	566	(4,376)	(17,173)	(10,757)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(8,932)	(2,674)	(663)	(5,595)	(1,306)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	2,013	–	(2,013)	(4,734)
Digər aktivlər	515	36	–	479	2,328
Digər öhdəliklər	18,875	(578)	–	19,453	9,124
Digər	(1,194)	(15)	–	(1,179)	(292)
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(62,515)	(9,518)	(5,039)	(47,958)	(30,714)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli standartlara uyğun mənfəət vergisi dərəcələrindən fərqlənir. Yerli standartlara uyğun dərəcələr əsasında mənfəət vergisi xərcinin faktiki xərclərlə üzləşdirilməsi aşağıda təqdim olunur:

	2024	2023
Vergidən əvvəl mənfəət	404,964	447,741
Yerli standartlara uyğun mənfəət vergi dərəcəsi (20%) ilə vergi xərci	(80,993)	(89,548)
Daimi fərqlərin vergiyə təsiri	(1,290)	(1,649)
Tөрəmə müəssisəsinin dividendi üzrə ÖMV	294	2,280
Digər	(398)	(425)
Mənfəət vergisi xərci	(82,387)	(89,342)
Cari mənfəət vergisi xərci	(72,869)	(80,668)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış təxirə salınmış vergi (xərci)/faydası	(9,518)	(8,674)
Mənfəət vergisi xərci	(82,387)	(89,342)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	2024	2023
1 yanvarda təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(47,958)	(30,714)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi qalıqlarında dəyişiklik	(9,518)	(8,674)
Digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisində dəyişiklik	(5,039)	(8,570)
31 dekabrda təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	(62,515)	(47,958)
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(62,515)	(47,958)

18. Kapital

31 dekabr tarixinə Bankın səhm kapitalı aşağıda göstərilən səhmlərdən ibarətdir:

Adi səhmlər (nominal dəyər 0.27 AZN)	Ödənilmiş səhmlərin sayı (min ədədlə)	Səhm kapitalı
1 yanvar 2023-cü il	4,539,437	1,225,648
31 dekabr 2023-cü il	4,539,437	1,225,648
Səhm buraxılışı	206,012	55,623
31 dekabr 2024-cü il	4,745,449	1,281,271

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə bütün adi səhmlərin nominal dəyəri bir səhm üzrə 0.27 AZN təşkil etmişdir və onların hamısı eyni dərəcəlidir. Hər səhm 1 səs hüququ verir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Kapital (davamı)

2024-cü ilin sentyabr ayında Bank Bakı Fond Birjasında açıq abunə üsulu ilə 56,535 min AZN məbləğində əlavə 206,012 ədəd adi səhm buraxmışdır. Müvafiq olaraq, 912 min AZN məbləğində səhm buraxılışı gəliri Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlar tərkibində tanınmışdır.

27 may 2024-cü il tarixində Səhmdarların illik Ümumi Yığıncağının qərarı ilə Bank 185,000 min AZN (2023-cü il: 156,600 min AZN) məbləğində dividend elan etmişdir. Bir səhm üzrə dividend 0.04 AZN (2023-cü il: 0.04 AZN) təşkil edir.

Dividend hərəkətinə daxildir:

	2024	2023
1 yanvar tarixində Səhmdarlara ödəniləcək dividend	58	287
Elan edilmiş dividend	185,000	156,600
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlərlə əvəzləndirilən dividend (Qeyd 18)	(403)	(324)
Ödənilmiş dividend	(184,596)	(156,505)
31 dekabr tarixində Səhmdarlara ödəniləcək dividend	59	58

Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı

Əmlak və avadanlıq üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı binaların ədalətli dəyərində artımların və əvvəllər digər ümumi gəlir vasitəsilə kapitalda tanınmış eyni aktiv üzrə artıma aid olan azalmaların qeydə alınması üçün istifadə edilir.

Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlar

Bölüşdürülməmiş mənfəət və digər ehtiyatlara səhmdar qismində çıxış edən səhmdarlarla əməliyyatların nəticələrini əks etdirir. Bankın aktivlərinin keyfiyyətinin davamlı olaraq azalması, problemli kreditlərin artması və likvidlik mövqeyinin pisləşməsi ilə yaşanan mürəkkəb iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Hökuməti Bankın kapital mövqeyinin və aktivlərin keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Bu tədbirlərin bir hissəsi olaraq, 2015-2019-cu illər ərzində Bankın müəyyən problemli aktivləri bir neçə mərhələdə "Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüşdür. Problemli aktivlərin köçürülməsi köçürmə zamanı razılaşdırılmış məbləğdə baş vermişdir. "Aqrarkredit" QSC üzərində də nəzarət Maliyyə Nazirliyinə məxsus olduğundan "Aqrarkredit" QSC-dən aktivlərin xalis balans dəyərindən artıq alınmış hər hansı məbləğlər Bankın əlavə ödənilmiş kapitalı kimi tanınmışdır.

Səhm üzrə mənfəət

Bir səhm üzrə əsas və azaldılmış zərərin hesablanması istifadə olunan səhmlər üzrə gəlir/zərrər və hesablanmış orta say aşağıda göstərilir:

	2024	2023
Bankın səhmdarlarına aid edilən dövr üçün xalis mənfəət	322,577	358,399
Emissiyada olan adi səhmlərin hesablanmış orta sayı (ləğv olunmuş səhmlər çıxılmaqla)	4,590,940	4,539,437
Səhm üzrə mənfəət – əsas və azaldılmış (AZN)	0.07	0.08

Bankın azaldan potensialı adi səhmləri yoxdur, buna görə də hər səhmə düşən azaldılmış mənfəət hər səhmə düşən adi mənfəətə bərabərdir.

19. "Aqrarkredit" QSC ilə hesablaşmalar

2015-2019-cu illər ərzində Azərbaycan Hökuməti Bankın kapital mövqeyinin və aktivlərin keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Bankın aktivlərinin restrukturizasiyası nəticəsində Bank problemli aktivlərin köçürülməsi qarşılığında "Aqrarkredit" QSC-nin veksellerini almışdır. 2017-ci ildə "Aqrarkredit" QSC-dən cəlb olunan adi veksellərin dəyəri köçürülmüş müvafiq problemli aktivlərin ümumi nominal dəyərindən çox olmuş, bunun üçün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğ tanınmış və müəyyən zamanət və akkreditivlər üzrə defoltlara qarşı təminat kimi saxlanılmışdır (Qeyd 20).

2024-cü il ərzində Bank 27 may 2024-cü ildə bəyan edilmiş dividendlərdən irəli gələrək "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək 403 min AZN (31 Dekabr 2023: 324 min AZN) məbləğində dividendləri veksəl bəyannaməsi ilə "Aqrarkredit" QSC-dən alınan notlarla əvəzləşdirmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. "Aqrarkredit" QSC ilə hesablaşmalar (davamı)

31 dekabr 2024-cü il tarixinə "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq və "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər, müvafiq olaraq, 230,136 min AZN və 54,304 min AZN təşkil etmişdir (31 dekabr 2023-cü il: 296,462 min AZN və 61,950 min AZN). 31 dekabr 2024-cü il tarixinə "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlərlə bağlı GKZ 1,204 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 1,560 min AZN) təşkil etmişdir.

20. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Ümumi icmal

Bank əməliyyatlarının əksəriyyətini Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir.

Azərbaycan iqtisadiyyatı karbohidrogen qiymətlərinə xüsusilə həssasdır. Lakin, son illər ərzində Azərbaycan hökuməti daha balanslaşdırılmış iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və hazırda ölkənin ÜDM-nun demək olar ki yarısını təmin edən karbohidrogenlər sektorundan asılılığı azaltmaq üçün böyük iqtisadi və sosial islahatlara başlamışdır.

İqtisadi göstəricilər

2024-cü ildə Azərbaycanın ÜDM-i 4.6% artaraq, 2023-cü ildə qeydə alınan 1.1%-lik artımla müqayisədə əhəmiyyətli sürətlənmə göstərmişdir. Neft-qaz sektoru 0.3% artım nümayiş etdirmiş, qeyri-neft sektoru isə 6.2% artımla daha güclü inkişaf etmişdir. Bu inkişaf əsasən qeyri-neft sektoruna hökumət investisiyalarının artması, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması və istehlak xərclərinin yüksəlməsi ilə əlaqədardır. Ümumi iqtisadi göstəricilər hökumətin iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi istiqamətində atdığı davamlı addımları əks etdirir.

2023 və 2024-cü illərdə Azərbaycan manatı əsas valyutaların dəyişkənliyi fonunda dayanıqlılıq nümayiş etdirmişdir. Bu, əsasən yüksək hidrokarbon qiymətləri, həmçinin səmərəli monetar və fiskal siyasət nəticəsində mümkün olmuşdur. Bundan əlavə, 2024-cü il ərzində Azərbaycanın strateji valyuta ehtiyatları təxminən 7% artaraq ilin sonunda 70 milyard ABŞ dollarını keçmişdir.

Gələcəyə baxdıqda, həm yerli, həm də beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanın iqtisadiyyatında sabit artım proqnozlaşdırırlar. BMT-nin proqnozuna əsasən, 2025-ci ildə Azərbaycanda ÜDM-in artım tempi 3% təşkil edəcək. İqtisadiyyat Nazirliyinin proqnozuna görə isə 2025-ci ildə ÜDM 3.5%, 2026-cı ildə isə 2.8% artacaq. Eyni zamanda, Azərbaycan təbii qazına olan global tələbatın artması 2025-ci ildə və sonrakı dövrlərdə də ÜDM-in artımına dəstək verməyə davam edəcək.

Monetar siyasət

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) maliyyə sabitliyini təmin etmək məqsədilə pul siyasətini fəal şəkildə idarə etməyə davam etmişdir. 2024-cü ildə AMB inflyasiya səviyyəsinin azalmasını nəzərə alaraq, yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini 8.25%-dən 7.25%-ə endirmişdir. Bu dəyişiklik, inflyasiyanın nəzarət altında saxlanılması ilə yanaşı, iqtisadi artımın dəstəklənməsinə yönəlib. Inflyasiya 2023-cü ildəki 8.8%-dən 2024-cü ildə təxminən 2.2%-ə qədər azalmışdır.

Bununla yanaşı, Azərbaycan Mərkəzi Bankı bank sektorunda likvidlik şəraitində baş verən dəyişikliklərə uyğun olaraq məcburi ehtiyat normalarını da tənzimləmişdir. Bu addım mürəkkəb iqtisadi mühitdə maliyyə sabitliyinin təmin olunmasına yönəlmişdir.

2024 və 2023-cü illər ərzində Azərbaycan manatı 1 ABŞ dollarına nisbətə 1,7000 manat səviyyəsində sabit qalıb.

Kredit reytingi dəyərləndirilməsi

2024-cü il ərzində "Standard & Poor's" agentliyi Azərbaycanın kredit reytingini "BB+" səviyyəsində, sabit proqnozla müəyyən etmişdir. "Moody's" agentliyi isə Azərbaycanın kredit reytingini son olaraq "Ba1" səviyyəsində, müsbət proqnozla müəyyənləşdirmişdir. "Fitch Ratings" agentliyi isə Azərbaycanın xarici valyutada uzunmüddətli emitentin defolt reytingini (IDR) "BB+" səviyyəsindən "BBB-" səviyyəsinə yüksəltmişdir. Bu qiymətləndirmə son illərdə həyata keçirilən səmərəli iqtisadi siyasəti, güclü fiskal performansını və yüksək hidrokarbon qiymətlərini əks etdirir.

Rəhbərliyin cavabı

Bankın rəhbərliyi mövcud şəraitdə iqtisadi inkişafı izləyir və yaxın gələcəkdə Bankın fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi qabaqlayıcı tədbirləri həyata keçirir. Bank cari likvidlik mövqeyini davamlı fəaliyyət göstərməsi üçün yetərli hesab edir. Bank likvidlik mövqeyini gündəlik olaraq izləyir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Hüquqi məsələlər

Fəaliyyətin adi gedişində Banka qarşı məhkəmə iddiaları və şikayətlər irəli sürülür olur. Rəhbərlik hesab edir ki, bu cür hərəkətlər və şikayətlərdən irəli gələn son öhdəlik (əgər olarsa), Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatlarının nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanda vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycanda son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh

edilməsi və tətbiqi, habelə yoxlamalarda daha sərt mövqe tuta bilərlər. Nəticədə, vergi orqanları əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları gələcəkdə istənilən vaxtda irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə müvafiq orqanlar tərəfindən əhəmiyyətli əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama ilindən əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər. Son vergi yoxlaması 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatdıran ili əhatə etmişdir.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə rəhbərlik tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhilə münasibdir və Bankın vergi, valyuta və gömrük mövqeləri qorunub saxlanılacaqdır.

Sığorta

Bank hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır.

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən prudensial əmsallara uyğunlaşmağı tələb edir. 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bank həmin tələbə əməl etmişdir.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olunduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Bankdan müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı risk daşıyır.

31 dekabr tarixinə Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər</i>	<i>2024</i>	<i>2023</i>
Zəmanətlər	892,870	818,834
Akkreditivlər	52,962	493,732
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	550,729	539,157
Çıxılın: ehtiyat	(17,840)	(14,705)
Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər	1,478,721	1,837,018
Verilmiş zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri	(63,829)	(409,687)
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan "Aqrarkredit" QSC-dən alınmış pul vəsaitləri*	(54,304)	(61,950)

Verilmiş zəmanət və akkreditivlərin yerinə yetirilməyəcəyi hallar üçün "Aqrarkredit" QSC adından Banka 54,304 min AZN (31dekabr 2023-cü il: 61,950 min AZN) məbləğində adi veksellər yerləşdirilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2024-cü il üzrə GKZ	(6,227)	(27)	-	(6,254)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(4,400)	-	-	(4,400)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	3,583	27	-	3,610
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	-	-	-	-
Bütöv müddət ərzində GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	-	-	-	-
Bütöv müddət ərzində GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	42	-	(42)	-
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	(2,335)	-	(57)	(2,392)
31 dekabr 2024-cü il	(9,337)	-	(99)	(9,436)

<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2024-cü il üzrə GKZ	(344)	-	-	(344)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(51)	-	-	(51)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	349	-	-	349
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	(5)	-	-	(5)
31 dekabr 2024-cü il	(51)	-	-	(51)

<i>İstifadə edilməmiş təəhhüdlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2024-cü il üzrə GKZ	(5,168)	(134)	(834)	(6,136)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(3,487)	(56)	-	(3,543)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	3,789	253	1,361	5,403
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(141)	66	75	-
Bütöv müddət ərzində GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	18	(26)	8	-
Bütöv müddət ərzində GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	22	(22)	-	-
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	7	(320)	(618)	(931)
31 dekabr 2024-cü il	(4,960)	(239)	(8)	(5,207)

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2023-cü il üzrə GKZ	(9,420)	-	(799)	(10,219)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(2,860)	(14)	-	(2,874)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	4,696	-	799	5,495
Bütöv müddət ərzində GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	-	-	-	-
Bütöv müddət ərzində GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	53	(53)	-	-
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	-	-	-	-
<i>Mənfəət və ya zərərdə Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər dəyərsizləşmənin (ehtiyatı)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>	1,304	40	-	1,344
31 dekabr 2023-cü il	(6,227)	(27)	-	(6,254)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)

<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2023-cü il üzrə GKZ	(39)	–	–	(39)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(344)	–	–	(344)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	30	–	–	30
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	9	–	–	9
31 dekabr 2023-cü il	(344)	–	–	(344)
<i>İstifadə edilməmiş təəhhüdlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2023-cü il üzrə GKZ	(6,468)	(190)	(2,625)	(9,283)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(3,158)	–	–	(3,158)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	4,486	265	2,053	6,804
12 aylıq GKZ-yə köçürmə	(250)	57	193	–
Bütöv müddət ərzində GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşməmiş	12	(24)	12	–
Bütöv müddət ərzində GKZ-yə köçürmə – kredit üzrə dəyərsizləşmiş	11	(11)	–	–
Xalis GKZ-nin yenidən qiymətləndirilməsi	199	(231)	(467)	(499)
31 dekabr 2023-cü il	(5,168)	(134)	(834)	(6,136)

Müvafiq GKZ-dəki dəyişikliklərə ən çox təsir göstərən amil olan kreditlə bağlı təəhhüdlərin ümumi məbləğində hərəkətlər əsasən, tanınması dayandırılmış və ya vaxtı bitmiş məbləğlərdən ibarətdir.

2024-cü il ərzində icra zamanətləri və iddialar üzrə yaradılmış ehtiyatda dəyişikliklərin təhlili 21-ci Qeyddə təqdim edilir.

21. Kredit zərəri üzrə xərc və digər dəyərsizləşmə

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	<i>Qeyd</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
Amortizasiya edilmiş dəyərle kreditlər və debitor borcları	10	(20,057)	(4,702)	(34,700)	(59,459)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	569	94	–	663
Amortizasiya edilmiş dəyərle borc qiymətli kağızları	9	(1,246)	–	–	(1,246)
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	9	(1,542)	706	–	(836)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	19	356	–	–	356
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərinin (xerci)/qaytarılması		(19,428)	(3,902)	(34,700)	(58,030)
Maliyyə zamanətləri	20	(3,110)	27	(99)	(3,182)
Akkreditivlər	20	293	–	–	293
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	20	208	(105)	826	929
Kreditlə bağlı öhdəliklər		2,609	(78)	727	1,960
Digər maliyyə aktivləri	12	(562)	–	–	(562)
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın (yaradılması)/qaytarılması		(3,171)	(78)	727	(2,522)
Kredit zərəri üzrə qaytarılma/(xerc)		(22,599)	(3,980)	(33,973)	(60,552)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Kredit zərəri üzrə xərc və digər dəyərsizləşmə (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	<i>Qeyd</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
Amortizasiya edilmiş dəyərle kreditlər və debitor borcları	10	(14,976)	(824)	(6,730)	(22,530)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	146	(93)	–	53
Amortizasiya edilmiş dəyərle investisiya qiymətli kağızları	9	(1,570)	–	–	(1,570)
DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiymətli kağızları	9	1,492	(18)	–	1,474
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	19	425	–	–	425
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri qaytarılması		(14,483)	(935)	(6,730)	(22,148)
Maliyyə zəmanətləri	20	3,193	(27)	799	3,965
Akkreditivlər	20	(305)	–	–	(305)
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	20	1,300	56	1,791	3,147
Kreditlə bağlı öhdəliklər		4,188	29	2,590	6,807
Digər maliyyə aktivləri	12	1,062	–	–	1,062
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması		5,250	29	2,590	7,869
Kredit zərəri üzrə xərc		(9,233)	(906)	(4,140)	(14,279)

Qalıqlara təsir edən digər dəyərsizləşmənin qaytarılması aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>İcra zəmanətləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2023-cü il	(1,838)	(1,838)
Qaytarılma	(133)	(133)
31 dekabr 2023-cü il	(1,971)	(1,971)
Qaytarılma	(1,175)	(1,175)
31 dekabr 2024-cü il	(3,146)	(3,146)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyatlar və iddialar və icra zəmanətləri üçün ehtiyat qeyri-maliyyə öhdəliklərində qeydə alınır (Qeyd 12).

22. Haqq və komissiya gəliri və xərci

İl üzrə haqq və komissiya gəliri və xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2024</i>	<i>2023</i>
Plastik kartlarla əməliyyatlar	130,667	99,105
Hesablaşma əməliyyatları	27,854	18,056
Zəmanətlər və akkreditivlərlə bağlı xidmətlər	13,218	11,674
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	7,350	5,962
Digər	6,866	4,600
Haqq və komissiya gəliri	185,955	139,397
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(135,504)	(75,724)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(5,328)	(4,414)
Hesablaşma əməliyyatları	(3,641)	(7,039)
Digər	(10,126)	(14,165)
Haqq və komissiya xərci	(154,599)	(101,342)
Xalis haqq və komissiya gəliri	31,356	38,055

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Haqq və komissiya gəliri və xərci (davamı)

İllər üzrə ayrılmış komissiya gəliri məlumatı aşağıdakı kimidir:

	<i>Korporativ</i>		<i>Pərakəndə</i>		<i>Xəzinə</i>		<i>Ümumi</i>	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023
Plastik kartlarla əməliyyatlar	48,663	41,683	82,004	57,422	–	–	130,667	99,105
Hesablaşma əməliyyatları	15,461	13,906	10,659	3,823	1,734	327	27,854	18,056
Zəmanətlər və akkreditivlərlə bağlı xidmətlər	13,218	10,785	–	–	–	889	13,218	11,674
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	4,346	4,249	2,594	1,478	410	235	7,350	5,962
Digər	1,578	1,113	4,795	3,120	493	367	6,866	4,600
Haqq və komissiya gəliri	83,266	71,736	100,052	65,843	2,637	1,818	185,955	139,397

2024-cü ildə Bankın gəlirlərinin 99.7%-i Azərbaycan Respublikasında yerləşən müştərilərdən əldə olunmuşdur (31 dekabr 2023: 100%).

23. Əməliyyat xərcləri

İl üzrə əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024	2023
İşçilərlə bağlı xərclər	(199,564)	(167,547)
Bina və avadanlıqların və istifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	(23,357)	(23,177)
Əmanətlərin sığortalanması fonduna ödənilən haqlar	(15,192)	(14,777)
Konsaltinq və digər peşəkar xidmətlər	(14,641)	(12,119)
Proqram təminatı ilə bağlı xidmətlər	(12,551)	(8,393)
Reklam və marketinq xidmətləri	(10,335)	(9,494)
Proqram təminatının və digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	(8,483)	(9,740)
Sponsorluq xərcləri	(8,194)	(3,941)
Bina, əmlak və texniki xidmət	(6,183)	(3,132)
Hüquq iddiaları	(4,604)	(6,700)
Kənardan cəlb edilən işçi qüvvəsi və mühafizə	(4,153)	(3,749)
Gömrük rüsumları və mənfəət vergisi istisna olmaqla vergilər	(2,557)	(2,746)
Dəftərxana, kitablar, çap etmə və digər təchizat	(2,285)	(1,877)
Rabitə	(1,968)	(1,794)
Sığorta xərci	(1,741)	(1,561)
Kommunal xidmətlər	(1,183)	(1,673)
Xeyriyyə və maliyyə yardımı	–	(1,000)
Digər	(5,141)	(2,997)
Əməliyyat xərcləri	(322,132)	(276,417)

Maliyyə hesabatlarının əhatə etdiyi il ərzində bütün EY firmaları tərəfindən xidmətlərin göstərilməsi üçün Bankdan alınan haqlar audit və qeyri-audit xidmətlərinə görə müvafiq olaraq 521,500 AZN (2023: AZN 491,500) və 152,794 AZN (2023:AZN 285,078) təşkil etmişdir.

24. Risklərin idarə edilməsi

Ön söz

Risk Bankın fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir, lakin bu risklər davamlı şəkildə müəyyənləşdirmə, ölçmə və izləmə prosesi vasitəsilə, risk limitləri və digər nəzarət mexanizmləri çərçivəsində idarə olunur. Risklərin idarə edilməsi prosesi Bankın davamlı mənfəətliliyinin təmin olunması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir və Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifə və məsuliyyətləri çərçivəsində yaranan risklərə görə cavabdehlik daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski və bazar riski (sonuncusu ticarət və qeyri-ticarət risklərinə bölünür) ilə qarşılaşır. Həmçinin Bank əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Müşahidə Şurası risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Müşahidə Şurası

Müşahidə Şurası risklərin idarə olunmasına ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Audit Komitəsi

Audit Komitəsi auditin missiyası və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və Daxili Auditin fəaliyyətinə nəzarət edir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarına idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bankın aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatlılıq sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellar keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə Heyətinə, Risk Komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında hesabat təqdim edilir. Rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. Müşahidə Şurası rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə Bankın risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Bankın daxilində bütün səviyyələrdə, xüsusi uyğunlaşdırılmış risk hesabatları hazırlanır və bütün biznes şöbələrinin geniş, lazımi və yenilənmiş məlumatlara təmin edilməsi üçün onlara paylanılır.

Bazar limitlərinin və likvidliyin istifadə edilməsi və digər risk inkişafı barədə İdarə Heyətinə və Bankın digər aidiyyəti işçilərinə gündəlik brifinqlər verilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Risklərin idarə edilməsi strukturu

Risklərin azaldılması

Bank kredit risklərini azaltmaq üçün girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip risklərdə yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran risklər nəzərdə tutulur. Konsentrasiyalar Bankın fəaliyyətinin xüsusi sənayelərə təsir göstərən hadisələrə nisbi həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bankın siyasət və prosedurlarına müxtəlif xüsusiyyətlərə malik portfəllərin idarə edilməsi qaydaları daxil edilir. Müəyyən edilmiş kredit və müştəri depozitləri üzrə risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən olunması təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir tərəfdaşa risk reytingini təyin edən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Banku kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentlər, o cümlədən törəmə alətlər üçün məruz qala biləcəyi maksimal kredit riski, qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərle qeydə alınanda balans dəyəri dəyərlərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana biləcək maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Bank EFD-yə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülmüş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq Banka ödəniləcək pul vəsaitləri ilə Bankın əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındakı fərqdır. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE	Defolt ehtimalı müəyyən vaxt civarında defoltun mümkünliyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yarana bilər.
DHRH	Defolt halında riskin həcmi, müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcmi qiyətləndirilməsidir.
DHZ	Defolt halında zərər müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditorun əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində, yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ya fərdi, ya da məcmu əsasla hesablanır.

Bank hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Bank kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi Banklaşdırır:

Mərhələ 1:	Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 2:	Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 3:	Dəyərsizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır.
AYKD:	Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərlə qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

Defoltun tərfi və bərpa olunma

Borcalan müqavilə üzrə ödənişlərini 90 gün gecikdirərsə, Bank maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyərsizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstəriləyi kimi iş gününün bağlanması qədər ödənilməyəndə Bank banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Bank ödənişin aparılmayacağını göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Bank hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsi ilə nəticələnməsi və ya Mərhələ 2-nin məqsədəuyğun olmasını diqqətlə nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələrə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Defolta uğramış və kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər:
 - ▶ Müqavilədə qeyd edilən tarixdən 90 gündən artıq gecikmə ilə əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödənişlə kreditlər;
 - ▶ Əhəmiyyətli xalis cari dəyər (XCD) itkisi ilə restruktuzasiya olunmuş kreditlər;
 - ▶ Rəhbərlik tərəfindən vaxtı keçmiş hesab olunan istənilən kreditlər.
- ▶ Borcalanın müflisləşməsi, ödəniş qabiliyyətinin olmaması və ya oxşar şəraitdə olacağı/olduğu barədə məlumatın mövcud olması;
- ▶ Eyni borcalanın digər maliyyə alətləri üzrə defoltun mövcud olması;
- ▶ Xarici reyting qiymətləndirməsinə əsasən defoltun mövcud olması.

Ən azı 6 ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç birinin qarşılanmadığı zaman maliyyə alətinin "bərpa olunmuş" hesab edilməsi və nəticədə Mərhələ 3-dən çıxarılaraq yenidən təsnifləşdirilməsi Bankın siyasəti çərçivəsindədir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qərar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərəcəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Bank ümumi qiymətləndirmə üçün yeni skoring modeli yaradıb. Kredit portfelində hər bir borcalana bir illik defolt ehtimalı qiyməti verən daxili skoring modelinə uyğun qiymət təyin edilir. Ömürlük defolt ehtimalı miqrasiya matrisaları yanaşması ilə hesablanır. Skoring modeli borc məbləğindən və müştərinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq müxtəlif risk səviyyələri müəyyən edir və hər bir müqavilə üzrə cəmi qiymət portfel vahidinin maliyyə keyfiyyətinin hər bir xüsusiyyəti üzrə verilmiş orta çəki qiyməti əsasında hesablanır. Makroiqtisadi faktorların defolt ehtimalı üzərində təsirini hesablamaq üçün ehtimalların makroiqtisadi faktorlara həssaslığı statistik reqressiya modeli ilə hesablanır. Praktiki baxımdan mümkün olduqda, defolt ehtimalı hesablamalarına gələcək yönümlü makroiqtisadi məlumatlar daxil edilir və hər bir dərəcə üçün 9 sayılı MHBS-ya uyğun riskin mərhələli təsnifləşdirilməsini özündə birləşdirən DE-lər təyin edilir. Bu proses hər bir iqtisadi ssenari üçün uyğun şəkildə təkrar olunur.

Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər

Bankın xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətləri və qarşı tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilər, mübadilə məntəqələri və kliring-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Bank maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinglər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir və yuxarıdakı cədvəldə göstəriləni kimi daxili reyting təyin edir.

İstehlak və ipoteka kreditləri

İstehlak kreditlərinə təminatlı fərdi kreditlər, kredit kartları və overdraftlar daxildir. Bu məhsullar, həmçinin ipoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri əsasən borc yükünün gəlirə nisbəti və ödənişin gəlirə nisbəti əmsallarına əsaslanan avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə aləti ilə qiymətləndirilir. Modellərə digər əsas girişlər isə neftin qiyməti, mübadilə məzənnəsi, ÜDM-in artım dərəcələri, işsizlik dərəcəsi və s. ibarətdir.

Korporativ və kiçik biznesin kreditləşməsi

Eyni yanaşma və giriş məlumatları istehlak kreditlərində olduğu kimi korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün də tətbiq olunur. Bankın maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli korporativ kreditlər üçün borcalanlar Bankın ixtisaslaşdırılmış kredit riski işçiləri tərəfindən qiymətləndirilir.

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyərsizləşmənin hesablanmasına məruz qalan və həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcmi artırılması qabiliyyəti, həm də potensial əvvəlcədən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərindən ibarətdir.

Defolt halında zərər

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpa olunması və ya realizə edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-ni nəzərə alır. Bərpa dərəcəsi əvvəlki bərpa proseslərinin analizi əsasında qiymətləndirilir.

Bank gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oxşar portfeller üzrə seqmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məsələn, məhsulun növü, geniş girov çeşidi və s.) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə alətlərinin hər bir Banku üçün 9 sayılı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək məqsədilə son məlumat və proqnoz məlumatı istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilməsi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenariyə əsaslanır.

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD seqmenti üçün qiymətləndirilir. DHZ dərəcələri üçün giriş məlumatlar dəyərləndirir və mümkün olduğu təqdirdə son bərpaların əvvəlki dövrlər üzrə testi yolu ilə tənzimləyir. Bunlar uyğun olaraq hər bir iqtisadi ssenariyə görə təkrarlanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Bank GKZ-yə məruz qalan aktivlərə davamlı şəkildə nəzarət edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə məruz qalıb-qalmamasını müəyyən etmək üçün Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilməsi və ya kredit hadisəsi səbəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasını izləmək üçün Bank həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Bank həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərif" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım olaraq nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər Banku üçün GKZ-ləri məcmu şəkildə qiymətləndirdikdə, Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

Məcmu əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin Banklaşdırılması

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Bank GKZ-ləri məcmu və ya fərdi əsasla hesablayır.

Bankın GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Maliyyə aktivlərin sinfindən asılı olmayaraq, bütün əhəmiyyətli Mərhələ 3 aktivləri;
- ▶ Xəzinədarlıq və banklararası münasibətlər (banklardan alınacaq məbləğlər, pul ekvivalentləri, amortizasiya hesablanmış dəyər və ya DÜGƏD-lə ölçülmüş borc investisiya qiymətli kağızları).

Bankın GKZ-ni məcmu əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Bankın kiçik biznes kreditlərin daha kiçik və ümumi balansları;
- ▶ Mərhələ 1 və Mərhələ 2 pərakəndə ipoteka kreditləri, istehlak kreditləri və korporativ kreditlər portfeli.

Bank kreditin daxili və xarici xüsusiyyətlərinin birləşdirilməsi yolu ilə bu məbləğləri daha kiçik oxşar portfəllərdə – məsələn, gecikmə səbəti və məhsul növü – Banklaşdırır.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Bank iqtisadi giriş məlumatları kimi aşağıda göstərilən proqnoz məlumatlarının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ▶ Neftin qiyməti;
- ▶ ÜDM-in artım dərəcələri;
- ▶ İşsizlik dərəcəsi;
- ▶ Mübadilə məzənnələri;
- ▶ İstehlakçı Qiymət İndeksinin artımı.

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün amillərini əhatə etməyə bilər. Bunu əks etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda keyfiyyət düzəlişləri və ya təsnifat meyarları müvəqqəti düzəlişlər kimi edilir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Bankın daxili kredit reytingi dərəcələri aşağıdakı kimidir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin üçün DE əsasında daxili reyting dərəcələri	Maliyyə təşkilatları üçün S&P reytinglərinə əsaslanan daxili/xarici reytinglər	Daxili reytingin təsviri
0%-10%	BBB+ to B-	Standard
10%-50%	CCC+ to C	Sub-standard
50%-100%	D	Impaired

DE korporativ müştərilərin daxili qiymətləndirməsinin əsası, S&P reytingi isə maliyyə təşkilatları üçün istifadə olunur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Maliyyə alətləri AAA-dan A-ya qədər qiymətləndirildikdə və ya AZN ilə ifadə olunduqda və Azərbaycan hökuməti tərəfindən alınmalı olduqda (və ya Azərbaycan hökuməti tərəfindən zəmanət verildikdə) "Yüksək" daxili reyting dərəcəsinə aid edilir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın yuxarıda göstərilən daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bankın daxili kredit reytingi sistemi əsasında ümumi qalıqlar göstərilir:

			<i>Yüksək reyting</i>	<i>Standart reyting</i>	<i>Qeyri-standart reyting</i>	<i>Dəyərsiz- ləşmiş</i>	<i>Cəmi</i>
	<i>Qeydlər</i>						
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	6	Mərhələ 1	1,402,493	70,611	–	–	1,473,104
		Mərhələ 1	1,158	34,874	–	–	36,032
		Mərhələ 2	–	–	18,185	–	18,185
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	Mərhələ 3	–	–	–	1,724	1,724
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10	Mərhələ 1	–	3,018,198	33,513	–	3,051,711
		Mərhələ 2	–	–	6,351	–	6,351
		Mərhələ 3	–	–	–	67,493	67,493
– Hüquqi şəxslər		POCI	–	–	–	4,079	4,079
		Mərhələ 1	–	2,978,758	57,896	–	3,036,654
		Mərhələ 2	–	155	46,914	–	47,069
		Mərhələ 3	–	–	–	152,414	152,414
– Fiziki şəxslər							
DÜGƏD ilə investisiya qiymətli kağızları		Mərhələ 1	82,914	390,253	–	–	473,167
	9	Mərhələ 2	–	–	1,205	–	1,205
Amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülmüş investisiya qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	2,179,577	543,680	–	–	2,723,257
MZƏD ilə investisiya qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	17,032	–	–	–	17,032
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	19	Mərhələ 1	230,136	–	–	–	230,136
Digər maliyyə aktivləri	12	Mərhələ 1	–	78,629	666	–	79,295
		Mərhələ 3	–	–	–	7,979	7,979
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	20	Mərhələ 1	–	547,053	–	–	547,053
		Mərhələ 2	–	977	95	–	1,072
		Mərhələ 3	–	–	–	2,604	2,604
Akkreditivlər	20	Mərhələ 1	32,520	20,442	–	–	52,962
		Mərhələ 1	–	328,533	–	–	328,533
		Mərhələ 2	–	407	226	–	633
		Mərhələ 3	–	–	–	31	31
		Mərhələ 1	–	563,537	–	–	563,537
		Mərhələ 2	–	1	–	–	1
		Mərhələ 3	–	–	–	135	135
Cəmi			3,945,830	8,576,108	165,051	236,459	12,923,448

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bankın daxili kredit reytingi sistemi əsasında ümumi qalıqlar göstərilir:

	Qeyd		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart reyting	Dəyərsiz- ləşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	6	Mərhələ 1	1,739,812	357,965	–	–	2,097,777
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	Mərhələ 1	1,510,612	38,865	23,440	–	1,572,917
		Mərhələ 3	–	–	–	1,659	1,659
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10	Mərhələ 1	–	2,451,510	–	–	2,451,510
- Hüquqi şəxslər		Mərhələ 2	–	114	5,001	–	5,115
		Mərhələ 3	–	–	–	52,149	52,149
		POCI	–	–	–	3,605	3,605
- Fiziki şəxslər		Mərhələ 1	–	2,349,249	29,976	–	2,379,225
		Mərhələ 2	–	42	34,617	–	34,659
		Mərhələ 3	–	–	–	114,314	114,314
DÜGƏD ilə investisiya qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	178,447	801,263	–	–	979,710
		Mərhələ 2	–	–	5,941	–	5,941
Amortizasiya hesablanmış dəyərli investisiya qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	360,708	559,686	–	–	920,394
MZƏD ilə investisiya qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	–	3,415	–	–	3,415
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	19	Mərhələ 1	296,462	–	–	–	296,462
Digər maliyyə aktivləri	12	Mərhələ 1	63,139	84,377	508	–	148,024
		Mərhələ 3	–	–	–	6,643	6,643
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	20	Mərhələ 1	–	533,152	523	–	533,675
		Mərhələ 2	–	–	937	–	937
		Mərhələ 3	–	–	–	4,545	4,545
İcra zəmanətləri	20	Mərhələ 1	4	271,970	7	–	271,981
Akkreditivlər	20	Mərhələ 1	139,750	353,982	–	–	493,732
Maliyyə zəmanətləri	20	Mərhələ 1	3	545,663	326	–	545,992
		Mərhələ 2	–	861	–	–	861
Cəmi			4,288,937	8,352,114	101,276	182,915	12,925,242

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Coğrafi cəmləşmə Bankın maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin yerləşdirildiyi yerdən asılıdır. 31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə Bankın maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2024				2023			
	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	968,371	895,836	34,449	1,898,656	1,147,375	1,373,795	21,118	2,542,288
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	1,706,630	–	–	1,706,630	1,823,366	–	–	1,823,366
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	37,703	15,406	–	53,109	1,545,981	25,100	–	1,571,081
İnvestisiya qiymətli kağızları	2,834,820	468,731	29,068	3,332,619	1,825,831	154,255	26,901	2,006,987
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,106,400	17,912	427	6,124,739	4,859,139	–	–	4,859,139
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	228,932	–	–	228,932	294,902	–	–	294,902
Digər maliyyə aktivləri	79,450	–	–	79,450	133,881	13,524	–	147,405
Cəmi	11,962,306	1,397,885	63,944	13,424,135	11,630,475	1,566,674	48,019	13,245,168
Maliyyə öhdəlikləri								
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	69,964	20,961	373,678	464,603	436,253	1,498	43,161	480,912
Müştəri hesabları	10,143,45	5	310,909	10,531,216	9,781,159	37,859	338,239	10,157,257
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	54,304	–	–	54,304	61,950	–	–	61,950
Digər borc öhdəlikləri	234,909	–	–	234,909	214,519	–	–	214,519
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	100,368	–	–	100,368	12,060	484,908	–	496,968
Digər maliyyə öhdəlikləri	104,008	–	–	104,008	111,318	–	–	111,318
Cəmi	10,707,008	97,813	684,587	11,489,408	10,617,259	524,265	381,400	11,522,924
Xalis aktivlər / (öhdəliklər)	1,255,298	1,300,072	(620,643)	1,934,727	1,013,216	1,042,409	(333,381)	1,722,244

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB və RMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. 31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərində bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2024, %	2023, %
Ani likvidlik əmsalı (ARMB minimum 30% tələb edir) (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər*/tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	43	40

* ARMB-dəki depozitlər nəzərə alınmır.

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbimümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirmir.

<i>Maliyyə öhdəlikləri</i>	<i>1 ayadək</i>	<i>1-6 ay</i>	<i>6-12 ay</i>	<i>12 aydan çox</i>	<i>Cəmi 2024</i>
31 dekabr 2024-cü il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	446,921	18,038	–	–	464,959
Müştəri hesabları	7,792,888	1,022,933	860,972	1,024,943	10,701,736
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	54,304	–	–	–	54,304
Digər borc öhdəlikləri	3,907	16,515	17,158	330,562	368,142
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	5,500	5,500	111,000	122,000
Digər maliyyə öhdəlikləri (kreditlə bağlı öhdəliklər üçün kredit zərəri ehtiyatı çıxılmaqla)	69,232	3,935	4,449	24,222	101,838
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	8,367,252	1,066,921	888,079	1,490,727	11,812,979

<i>Maliyyə öhdəlikləri</i>	<i>1 ayadək</i>	<i>1-6 ay</i>	<i>6-12 ay</i>	<i>12 aydan çox</i>	<i>Cəmi 2023</i>
31 dekabr 2023-cü il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	436,600	45,238	–	–	481,838
Müştəri hesabları	8,591,444	673,874	501,147	490,044	10,256,509
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	61,950	–	–	–	61,950
Digər borc öhdəlikləri	8,103	24,615	13,514	275,565	321,797
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	21,860	497,983	–	519,843
Digər maliyyə öhdəlikləri (kreditlə bağlı öhdəliklər üçün kredit zərəri ehtiyatı çıxılmaqla)	79,921	3,209	3,595	24,140	110,865
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	9,178,018	768,796	1,016,239	789,749	11,752,802

31 dekabr 2024-cü il tarixinə digər borc vəsaitlərinə İpoteka və Kredit Zəmanət Fonduna 166,695 min AZN (31 dekabr 2023-cü il: 137,617 min AZN) məbləğində ödəmə müddəti 5 ildən çox olan qalıqlar daxildir.

Aşağıdakı cədvəldə Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş müddətlər üzrə maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri göstərilir.

	<i>1 ayadək</i>	<i>1-6 ay</i>	<i>6-12 ay</i>	<i>12 aydan çox</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2024-cü il	724,752	385,760	195,316	190,733	1,496,561
31 dekabr 2023-cü il	726,514	588,942	292,112	244,155	1,851,723

Bankın maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri müqavilə üzrə tələb əsasında yerinə yetirilməli olan öhdəliklərdir. Lakin, Bank gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaq.

Bankın öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Öhdəliklərin tərkibində bir il müddəti olan aidiyyəti olan şəxslərin təşkilatlarından alınmış iri əmanətlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Bankın əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, yaxın gələcəkdə Bankın maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Bank əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımi ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

Bundan əlavə, Bankın Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında (ARMB) saxlanılan əhəmiyyətli məbləğdə vəsaiti mövcuddur ki, bu da vəsaitlərin çıxarılması halında potensial mənfi təsirlərin azaldılması məqsədilə istifadə oluna bilər.

Ödəmə müddətlərində fərqlərin təhlili cari hesablarda tarixi sabitliyi əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılırdı. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə bir aydan az müddət ərzində ödənilməli məbləğlərə daxil edilmişdir.

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Bank bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sisteminə vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyərinin faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və kapital alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd eləməsi riskidir. Bank bazar riskini həssaslıq təhlilindən istifadə etməklə idarə edir. Bankın iri bazar riski təmərküzləşməsi yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində dəyişməsi riskidir.

Cari ilin mənfəətinin həssaslığı 31 dekabr 2024-cü il tarixinə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri əsasında hesablanmış bir il üçün xalis faiz gəliri üzrə faiz dərəcəsinə ehtimal edilən dəyişikliklərin təsiridir. 31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə Bankın əhəmiyyətli məbləğdə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri mövcud deyil.

Kapital həssaslığı, 31 dekabr 2024-cü il tarixinə DÜGƏD ilə ədalətli dəyərle qiymətləndirilən sabit faizli borc maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi ilə gəlirlilik əyrisində paralel dəyişikliklər fərziyyəsinə əsaslanaraq faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərin təsirini nəzərə alaraq hesablanır.

Valyuta	Baza xallarında dəyişikliklər	2024-cü il üzrə kapital həssaslığı	2023-cü il üzrə kapital həssaslığı
Milli valyuta	- 100 bp / + 100 bp	239 / (239)	1,106 / (1,106)
Xarici valyuta	- 100 bp / + 100 bp	13,069 / (13,069)	17,303 / (17,303)

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatına və pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatına qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi komitəsi valyuta riskini AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilməsi əsasında açıq valyuta vəziyyətini idarə etməklə tənzimləyir. Bu, Banka valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimallaşdırmaq imkanını verir. ARMB-nin tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə Xəzinədarlıq Departamenti Bankın açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Valyuta riskinə həssaslıq

Aşağıdakı cədvəldə Bankın ABŞ dolları və Avronun AZN-ə nisbətə məzənnələrinin artmasına və azalmasına həssaslığı göstərilir. Bu həssaslıq dərəcələri əsas rəhbərliyə valyuta riski haqqında daxili hesabatlar verildə istifadə edilir və rəhbərlik tərəfindən valyuta məzənnələrində mümkün dəyişikliyin qiymətləndirilməsini əks etdirir. Həssaslıq təhlili yalnız xarici valyuta ilə ifadə edilmiş mövcud monetar maddələri əhatə edir və onların çevrilməsi zamanı dövrün sonunda valyuta məzənnələrində müəyyən dəyişiklikləri nəzərə alaraq düzəlişlər edir. Həssaslıq təhlili zamanı xarici kreditlər, eləcə də kreditin verildiyi valyuta kredit verənin və ya borc alanın valyutasından fərqli olanda Bank daxilində kreditlər daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Valyuta riski (davamı)

31 dekabr 2024-cü il və 2023-cü il tarixlərində aktivlərin və öhdəliklərin dəyərləri əsasında vergidən əvvəlki mənfəətə təsir:

	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
ABŞ dolları	+2% / -2%	(19,425) / 19,425	+10% / -10%	(107,048) / 107,048
AVRO	+8.6% / -5.5%	5,488 / (3,528)	+10% / -10%	497 / (497)

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə aktiv və öhdəliklərin dəyərində əsaslanan digər məcmu gəlirə təsir:

	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
ABŞ dolları	+2% / -2%	2,427 / (2,427)	+10% / -10%	9,969 / (9,969)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Bank aktiv və öhdəliklərin siniflərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)
31 dekabr 2024-cü il	Qiymətləndirmə tarixi				
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
DÜGƏD ilə investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2024-cü il	563,484	32,253	–	595,737
MZƏD ilə investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2024-cü il	17,032	–	–	17,032
Ofis binaları	31 dekabr 2024-cü il	–	–	145,415	145,415
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2024-cü il	1,745,507	141,161	849,968	2,736,636
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2024-cü il	–	231,838	5,835,107	6,066,945
		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
31 dekabr 2024-cü il	Qiymətləndirmə tarixi				
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştəri hesabları	31 dekabr 2024-cü il	–	7,701,562	2,831,275	10,532,837
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2024-cü il	–	234,909	–	234,909
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2024-cü il	100,368	–	–	100,368

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
31 dekabr 2024-cü il					
Ədalətli dəyərle ölçülən Aktivlər					
DÜGƏD ilə investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2023-cü il	932,181	153,158	–	1,085,339
MZƏD ilə investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2023-cü il	3,415	–	–	3,415
Ofis binaları	31 dekabr 2023-cü il	–	–	140,010	140,010
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2023-cü il	559,154	250,703	110,531	920,388
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2023-cü il	–	198,670	4,675,506	4,874,176
Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
31 dekabr 2023-cü il					
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştəri hesabları	31 dekabr 2023-cü il	–	8,295,922	1,867,080	10,163,002
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2023-cü il	–	214,519	–	214,519
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2023-cü il	12,040	468,071	–	480,111

Aşağıda Bankın 31 dekabr tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	Balans dəyəri 2024	Ədalətli dəyər 2024	Balans dəyəri 2023	Ədalətli dəyər 2023
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,898,656	1,898,656	2,542,288	2,542,288
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	1,706,630	1,706,630	1,823,366	1,823,366
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	53,109	53,109	1,571,081	1,571,081
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülmüş qiymətli kağızlar	2,719,800	2,736,636	918,233	920,388
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,124,739	6,066,945	4,859,139	4,874,176
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	228,932	228,932	294,902	294,902
Digər maliyyə aktivləri	79,450	79,450	147,405	147,405
Maliyyə öhdəlikləri				
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	464,603	464,603	480,912	480,912
Müştəri hesabları	10,531,216	10,532,837	10,157,257	10,163,002
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	54,304	54,304	61,950	61,950
Digər borc öhdəlikləri	234,909	234,909	214,519	214,519
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	100,368	100,368	496,968	480,111
Digər maliyyə öhdəlikləri	104,008	104,008	111,318	111,318

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Aşağıda qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə ədalətli dəyərlə qeydə alınmış maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi təsvir olunur. Buraya alətləri qiymətləndirərkən bazar iştirakçılarının edəcəyi fərziyyələrin Bank tərəfindən qiymətləndirilməsi daxildir.

Sabit dərəcəli maliyyə alətləri

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan sabit dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri ilk dəfə tanındığı zaman mövcud olan bazar faiz dərəcələrinin analoji maliyyə alətləri üçün təklif edilmiş cari bazar dərəcələri ilə müqayisə edilməsi yolu ilə qiymətləndirilir. Sabit faizli depozitlərin qiymətləndirilmiş ədalətli dəyəri analoji kredit riski və ödəmə müddəti olan borclar üçün pul bazarında qüvvədə olan diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri əsasında hesablanır. Birjada buraxılmış borc alətlərinin ədalətli dəyəri elan edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Buraxılmış istiqrazlar üçün bazar qiymətləri mövcud olmayanda ödəniş tarixinədək qalan müddəti nəzərə almaqla cari faiz dərəcəsi ilə gəlirlilik əyrisi əsasında diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri modeli istifadə edilir.

Investisiya qiymətli kağızları

Hər hansı qiymətləndirmə metodları və ya qiymətin müəyyən edilməsi modellərindən istifadə etməklə qiymətləndirilən investisiya qiymətli kağızları əsas etibararı ilə borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızların dəyəri bəzi hallarda yalnız bazarda müşahidə edilən məlumatları, digər hallarda isə bazarda həm müşahidə edilən, həm də müşahidə edilməyən məlumatları əks etdirən modellər vasitəsilə müəyyən edilir. Bazarda müşahidə edilməyən giriş məlumatlarına qarşı tərəfin gələcək maliyyə göstəriciləri, onun risk profili, eləcə də qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi sənaye sahəsi və coğrafi yurisdiksiya ilə bağlı iqtisadi fərziyyələr daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə olan aktivlər və öhdəliklər, Bankın aktivləri realizasiya etmək hüququ və öhdəliyi yerinə yetirməli olduğu müqavilə müddətinin qalığı üzrə göstərilir. Müddət bitəndə Bank aktivləri reallaşdırmaq hüququna və öhdəlikləri ödəmək öhdəliyinə sahib olur. Bank, "1 il ərzində" müqavilə müddəti bitən aktivləri və öhdəlikləri cari, "1 ildən artıq" olanları isə uzunmüddətli hesab edir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəlikləri 24-cü Qeyddə göstərilir.

	2024			2023		
	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,898,656	–	1,898,656	2,542,288	–	2,542,288
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	1,706,630	–	1,706,630	1,823,366	–	1,823,366
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	46,560	6,549	53,109	1,562,905	8,176	1,571,081
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,322,989	2,009,630	3,332,619	741,411	1,265,576	2,006,987
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2,534,118	3,590,621	6,124,739	1,995,132	2,864,007	4,859,139
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	100,000	128,932	228,932	100,000	194,902	294,902
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	–	239,543	239,543	–	220,462	220,462
Cari mənfəət vergisi aktivləri	948	–	948	–	–	–
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	104,627	18,947	123,574	159,068	30,781	189,849
Törəmə müəssisələrə investisiya	–	114,714	114,714	–	113,464	113,464
Cəmi aktivlər	7,714,528	6,108,936	13,823,464	8,924,170	4,697,368	13,621,538
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	464,603	–	464,603	480,912	–	480,912
Müştəri hesabları	9,588,436	942,780	10,531,216	9,721,124	436,133	10,157,257
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	54,304	–	54,304	61,950	–	61,950
Digər borc öhdəlikləri	30,879	204,030	234,909	40,395	174,124	214,519
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	100,368	100,368	496,968	–	496,968
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	–	–	–	104	–	104
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	–	62,515	62,515	–	47,958	47,958
Digər öhdəliklər	167,591	19,664	187,255	169,514	18,329	187,843
Cəmi öhdəliklər	10,305,813	1,329,357	11,635,170	10,970,967	676,544	11,647,511
Xalis (öhdəliklər)/aktivlər	(2,591,285)	4,779,579	2,188,294	(2,046,797)	4,020,824	1,974,027

Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin uyğunluğu və nəzarət edilən uyunsuzluğu Bankın rəhbərliyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Uyğun olmayan mövqe gəlirliliyi və levereci artırsa da, gözlənilməz zərər riskini də artırır. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri və ödəmə müddəti başa çatanda faiz hesablanan öhdəlikləri münasib dəyərle əvəz etmək qabiliyyəti Bankın likvidliyini, eləcə də onun faiz və məzənnə dəyişikliyi risklərinə məruz qalmasının qiymətləndirilməsində mühüm amillərdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştərilərə olan öhdəliklərin əhəmiyyətli bir hissəsi tələbli olsa da, bu depozitlərin depozit qoyanların sayı və növü baxımından diversifikasiyası, eləcə də Bankın əvvəlki təcrübəsi göstərir ki, həmin vəsaitlər uzunmüddətli və sabit maliyyələşmə mənbəyi təşkil edir. Rəhbərlik hesab edir ki, qeyri-adi sayda müştərinin qısa müddət ərzində vəsaitlərini çıxarması ehtimalı aşağıdır.

Bankda ən böyük depozitlərə sahib olan müştərilər Bankla uzunmüddətli əlaqələrə malik və aidiyyəti olan şəxslərə daxil olan müştərilərdir. Rəhbərlik hesab edir ki, yaxın gələcəkdə bu maliyyələşmə mənbəyi Bank daxilində qalacaqdır və depozitlərin geri çəkilməsi halında likvidliyin təmin edilməsi üçün Banka kifayət qədər öncədən xəbərdarlıq ediləcəkdir.

ARMB-nin banklar üçün müəyyən etdiyi 30%-lik minimum likvidlik norması tənzimləyici tərəfindən bank sənayesində formalaşmış normal işgüzar təcrübəyə əsaslanan ağılabatan ehtiyat tədbiridir.

Bank tələb olunandan daha yüksək likvidlik əmsalına malikdir. Belə ki, Bankın 31 dekabr 2024-cü il tarixinə faktiki ani likvidlik nisbəti 43.09%, likvidlik əhatə nisbəti isə 126.4% təşkil etmişdir (2023-cü il: ani likvidlik nisbəti 39.36%, likvidlik əhatə nisbəti 98.4%).

Bankın ödəmə müddəti bir ildən çox olan əhəmiyyətli həcmdə investisiya qiymətli kağızlarına malik olmasına baxmayaraq, təcili likvidlik ehtiyacı yarandıqda, Bank belə qiymətli kağızların əhəmiyyətli hissəsini açıq bazarda sata bilər.

Bank gündəlik olaraq Bankın likvidliyinə nəzarət etmək üçün məsul olan Xəzinədarlıq Departamentini və Aktiv-Öhdəliklərin İdarəedilməsi Komitəsini yaratmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" MUBS-a uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir. Aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılır.

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, 31 dekabr tarixinə qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2024		2023	
	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kategoriya	Aidiyyəti olan şəxslərdə Qalıqlar	Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kategoriya
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		1,898,656		2,542,288
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	542,819		702,966	
- Törəmə müəssisələr	32,717		18,691	
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		53,109		1,574,576
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	1,127		1,508,289	
İnvestisiya qiymətli kağızları		3,332,619		2,006,987
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	2,825,167		1,805,666	
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi		6,365,771		5,040,577
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	793,091		513,585	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	4,547		3,496	
- Törəmə müəssisələr	1,700		-	
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat		(241,032)		(181,438)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(3,348)		(5,840)	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	(27)		(32)	
- Törəmə müəssisələr	(44)		-	
Digər aktivlər		123,574		189,849
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	217		49,872	
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		228,932		294,902
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	228,932		294,902	
Müştəri hesabları		(10,531,216)		(10,157,257)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(5,485,724)		(6,377,947)	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	(5,620)		(41)	
- Törəmə müəssisələr	(6,047)		(7,623)	
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər		(54,304)		(61,950)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(54,304)		(61,950)	
Banklar və digər maliyyə şirkətlər qarşısında öhdəliklər		(464,603)		(480,912)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(58)		(40,298)	
- Törəmə müəssisələr	(237,095)		(42,698)	
Digər borc öhdəlikləri		(234,909)		(214,519)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(234,909)		(214,519)	
- Törəmə müəssisələr	(4,682)		-	
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri		550,729		539,157
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	62,517		49,141	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	63		28	
- Törəmə müəssisələr	10,000		-	
Akkreditivlər və zəmanətlər		945,832		1,312,566
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	326,156		594,670	
Balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat		(17,840)		(14,705)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(2,602)		(1,564)	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	(2)		(3)	
- Törəmə müəssisələr	(122)		-	

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar (davamı)

Bankın əsas rəhbərlik heyətinə ödənilən məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2024		2023	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kateqoriya</i>
Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər				
- İşçilərə qısamüddətli ödənişlər	(27,195)	(199,564)	(21,579)	(167,547)
Cəmi	<u>(27,195)</u>		<u>(21,579)</u>	

Əsas rəhbərlik İdarə Heyəti üzvlərdən, İcraçı Direktorlardan və departament direktorlarından ibarətdir və 31 dekabr 2024-cü il tarixinə onlara ümumi ödəniş 27,195 min AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərində başa çatın illər üzrə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatla əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlarda tanınmış aşağıdakı məbləğlər daxil olmuşdur:

	2024		2023	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları maddəsi altında cəmi kateqoriya</i>
Faiz gəliri		913,693		762,331
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	195,986		137,779	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	273		226	
- Törəmə müəssisələr	2,292		1,854	
Faiz xərci		(262,808)		(152,707)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(117,187)		(84,025)	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	(628)		(7)	
- Törəmə müəssisələr	(387)		(4,603)	
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri / zərərlərin qaytarılması		(58,030)		(22,148)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(5,170)		(2,935)	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	(27)		(22)	
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər – dilinq		66,269		69,456
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	33,981		29,027	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	15		4	
Haqq və komissiya gəliri		185,955		139,397
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	44,327		41,539	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	11		10	
- Törəmə müəssisələr	6,727		-	
Haqq və komissiya xərci		(154,599)		(101,342)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(9,236)		(9,422)	
- Törəmə müəssisələr	(16,063)		(12,598)	
Əməliyyat xərcləri		(322,132)		(276,417)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(26,513)		(21,555)	
- Bankın əsas rəhbərlik heyəti	(27,195)		(21,579)	
- Törəmə müəssisələr	(2,014)		(1,029)	

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Kapital adekvatlığı

Bank, biznes fəaliyyətlərindən irəli gələn riskləri qarşılamaq məqsədilə aktiv şəkildə idarə olunan kapital bazasını qoruyub saxlayır. Bankın kapital adekvatlığı Basel III standartlarına əsasən idarə olunur və tənzimləyici orqan tərəfindən müəyyən edilmiş göstəricilər əsasında monitoring edilir.

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasətinin əsas məqsədi – Bankda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdarların dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı reytinglərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə dəyişikliklər baş verməmişdir.

Tənzimləyicinin təyin etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay onların hesablanmasını təsvir edən, Bankın Baş Maliyyə İnzibatçısı tərəfindən təhlil edilib imzalanan hesabatlar vasitəsilə monitoring edilir.

Tənzimləyici kapital adekvatlığı əmsalı

ARMB banklardan nizamlayıcı kapital üçün minimal 1-ci dərəcəli kapital və cəmi kapital adekvatlığı əmsalını risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərin müvafiq olaraq 6% və 12% dərəcəsində saxlamağı tələb edir. 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Bank həmin tələblərə əməl etmişdir.

Bazel Kapital Razılaşması əsasında kapitalın adekvatlığı əmsalı

Bankın beynəlxalq risk əsaslı kapital adekvatlığı əmsalı, Bazel Kapital Sazişinə uyğun olaraq, sonrakı dəyişikliklər və bazar risklərini ehtiva edən düzəlişlər ilə hesablanır.

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə bu əmsallar Bazel Sazişinə əsasən minimum 6.0% və 8.0% əmsaldan yuxarı olmaqla aşağıdakı kimi olunmuşdur:

	2024	2023
1-ci dərəcəli kapital	2,079,294	1,885,182
2-ci dərəcəli kapital	201,530	171,379
Çıxılsın: kapitaldan tutulmalar	(121,365)	(99,688)
Cəmi kapital	2,159,459	1,956,873
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	7,402,381	6,602,731
1-ci dərəcəli kapital əmsalı	28.09%	28.55%
Cəmi kapital əmsalı	29.17%	29.64%